

Injiilka Boqortooyada Ilaah

Waa xalka!

**Ma ogtahay in Ciise uu yiri dhammaadku ma iman karo ilaa
Boqortooyada Ilaah lagu wacdiyo adduunka markhaati
ahaan?**

**"Yeygu sidoo kale wuxuu la joogi doonaa wanka ... waxba kuma
yeeli doonaan oo ma baabbi'in doonaan buurtayda
quduuska ah oo dhan, waayo, dhulka waxaa ka
buuxsami doona aqoonta Rabbiga sida biyuhu u
daboolaan badda." (Ishacyaah 11:6,9)**

Bob Thiel, Ph.D.

Injiilka Boqortooyada Ilaah

Waa xalka!

By Bob Thiel, Ph.D.

Xuquuqda daabacaadda ©2016/2017/2018/2019/2022/2025/2026 oo ay qortay Nazarene Books. Daabacaadda 3.0. Buug-yaraha loo soo saaray Kaniisadda sii socota ee Ilaah (Continuing Church of God) iyo Kuwa Kaalinta ka gala, oo ah shirkad gaar ah. P.O. Box 109, Grover Beach, California, 93483, U.S.A. ISBN: 978-1-60660-113-7.

Maxay aadanuhu u xallin karin dhibaatooyinkiisa?

Ma ogtahay in waxyaabihii ugu horreeyay iyo kuwii ugu dambeeyay ee Kitaabka Quduuska ah uu Ciise ka wacdiyay ay khuseeyeen injiilka Boqortooyada Ilaah?

Ma ogtahay in Boqortooyada Ilaah ay ahayd xoogga rasuulladii iyo kuwii ugu horreeyay ee raacay?

Boqortooyada Ilaah ma tahay qofka Ciise? Boqortooyada Ilaah ma Ciise baa hadda noloshiisa inagu dhex nool? Boqortooyada Ilaah ma nooc ka mid ah boqortooyada mustaqbalka ee dhabta ah baa? Ma rumaysan doontaa waxa Kitaabka Quduuska ah barayo?

Waa maxay boqortooyo? Waa maxay Boqortooyada Ilaah? Maxay Kitaabka Quduuska ah baraysaa? Maxay kaniisaddii Masiixiyadii hore baraysaa?

Ma ogtahay in dhammaadku uusan iman karin ilaa Boqortooyada Ilaah lagu wacdiyo adduunka markhaati ahaan?

Sawirka ku jira qeybta hore ee daboolka wuxuu muujinayaa idahi dhulka jiifa iyadoo ay la jirto wolf, sida ay diyaarisay Burdine Printing iyo Graphics. Sawirka ku yaal daboolka dambe waa qayb ka mid ah dhismihii asalka ahaa ee Kaniisadda Ilaah ee Yerusaleem oo la qaaday 2013-kii Dr. Bob Thiel.

WAXYAABAHA KU JIRA

1. Bini'aadamku ma leeyahay xalal?	4
2. Injiilkee buu Ciise ku wacdiyey?	10
3. Boqortooyada Ilaah ma lagu yaqaanay Axdiga Hore?	23
4. Mise Rasuuladu waxay barayeen Injiilka Boqortooyada Ilaah?	30
5. Ilo ka baxsan Axdiga Cusub ayaa baray Boqortooyada Ilaah.	41
6. Kaniisadaha Giriigga iyo Roomaanka waxay baraan Boqortooyada inay Muhiim tahay, Laakiin...	64
7. Maxaa Boqortooyada Ilaah u tahay Xalka?	72
 Macluumaadka Xiriirka	 82

Fiiro gaar ah: Buuggan waa turjumaad laga soo qaatay nooca Ingiriisiga oo ay samaysay sirdoon macmal ah, waana sababta qaar ka mid ah tibaaxaha aysan si buuxda uga turjumin asalka, laakiin rajada ayaa ah inay isku dhow yihiin. Nooca Ingiriisiga ah waxaa laga heli karaa bilaash online-ka ah www.ccog.org.

1. Bini'aadamku ma xal buu haystaa?

Dunidu waxay wajahaysaa dhibaatooyin badan.

Dad badan ayaa gaajaysan. Dad badan ayaa la dulman yahay. Dad badan ayaa wajahaya saboolnimo. Dalal badan ayaa deyn culus ku jira. Carruur, oo ay ku jiraan kuwa aan weli dhalan, ayaa wajahaya xadgudub. Cudurrada u adkaysta daroogada ayaa saameeya dhakhaatiir badan. Magaalooyinka waaweyn ee warshadaha waxay leeyihiin hawo aad u wasakhaysan oo aan caafimaad qabin. Siyaasiyiin kala duwan ayaa khatar gelinaya dagaal. Weerarrada argagixisadu way sii socdaan.

Hoggaamiyeyaasha adduunku ma xallin karaan dhibaatooyinka haysta aadanaha?

Dad badan ayaa sidaas u maleynaya.

Ajandaha Cusub ee Caalamiga ah

Sebtembar 25, 2015, ka dib khudbad muhiim ah oo uu jeediyay Baadariga Vatican-ka Francis, 193-ka waddan ee Qaramada Midoobay (QM) ayaa u codeeyay in la hirgeliyo "17-ka Yool ee Horumarinta Waarta" ee mararka qaarkood loogu yeeri jiray Ajandaha Cusub ee Caalamiga ah. Waa kuwan 17-ka yool ee Qaramada Midoobay:

Hadafka 1. In saboolnimada laga saaro dhammaan noocyadeeda meel kasta.

Hadafka 2. Joojinta gaajada, gaarista amniga cuntada iyo horumarinta nafaqada iyo horumarinta beeraha waara.

Hadafka 3. Hubinta nolol caafimaad qabta iyo kor u qaadida fayoobaanta dhammaan da' kasta.

Hadafka 4. Hubinta waxbarasho tayo leh oo loo dhan yahay oo siman iyo kor u qaadidda fursadaha waxbarasho ee nolosha oo dhan ee dhammaan

Hadafka 5. Gaarista sinnaanta jinsiga iyo awoodsiinta dhammaan haweenka iyo gabdhaha

Hadafka 6. Hubinta helitaanka iyo maaraynta waarta ee biyaha iyo fayadhowrka ee dhammaan dadka

Hadafka 7aad. Hubinta helitaanka tamar la awoodi karo, la isku halleyn karo, waarta oo casri ah oo loogu talagalay dhammaan dadka.

Hadafka 8aad. Horumarinta koboc dhaqaale oo waara, loo dhan yahay oo waara, shaqo buuxda oo wax soo saar leh iyo shaqo wanaagsan oo dhammaan loo siman yahay.

Hadafka 9. Dhis kaabayaasha dhaqaalaha ee adkeysiga leh, kor u qaadida warshadaynta loo dhan yahay oo waarta iyo kobcinta hal-abuurka

Hadafka 10. Yaraynta sinnaan la'aanta gudaha iyo kuwa ka dhexeeya waddamada

Hadafka 11. Ka dhig magaalooyinka iyo degsiimooyinka aadanaha kuwo loo dhan yahay, ammaan ah, adkeysiga leh oo waara.

Hadafka 12. Hubinta isticmaalka iyo qaababka wax soo saarka waara

Hadafka 13. Qaado tallaabo degdeg ah si loola dagaallamo isbeddelka cimilada iyo saameyntiisa

Hadafka 14. Ilaali oo si waara u isticmaal badaha, badaha iyo kheyraadka badda si loo helo horumar waara.

Hadafka 15. Ilaali, soo celinta iyo kor u qaadida isticmaalka waara ee nidaamyada deegaanka dhulka, si waara u maareeya kaymaha, la dagaallanka lamadegaanka, iyo joojinta iyo dib u celinta nabaad-guurka dhulka iyo joojinta khasaaraha kala duwanaanshaha noolaha.

Hadafka 16. Horumarinta bulshooyinka nabadda iyo kuwa loo dhan yahay si loo helo horumar waara, bixinta caddaaladda dhammaan iyo dhisidda hay'ado wax ku ool ah, la xisaabtami karo oo loo dhan yahay oo heer kasta ah.

Hadafka 17aad. Xoojinta hababka hirgelinta iyo dib u soo noolaynta iskaashiga caalamiga ah ee horumarinta waarta.

Ajandahan waxaa la filayaa in si buuxda loo hirgeliyo marka la gaaro 2030 waxaana sidoo kale loo yaqaan Ajandaha 2030 ee Horumarinta Waarta. Waxay higsaneysaa inay xalliso xanuunnada soo food saara aadanaha iyada oo loo marayo sharciyeynta, waxbarashada, iyo iskaashiga caalamiga ah iyo kuwa diimaha kala duwan. In kasta oo ujeedooyinkeeda iyo yoolalkeedu badan yihiin kuwo wanaagsan, haddana qaar ka mid ah hababkeeda iyo yoolalkeedu waa shar (eeg Bilowgii 3:5). Ajandahani, sidoo kale, wuxuu la jaanqaadayay qoraalkii hore ee Pope Francis ee Laudato Si. Pope Leo XIV ayaa sidoo kale sameeyay hadallo taageeraya ajandahan 2030.

"Ajandaha Cusub ee Caalamiga ah" waxaa loogu yeeri karaa "Ajandaha Cusub ee Katooliga" maadaama ereyga "Katooliga" uu macnihiisu yahay "caalami." Pope Francis wuxuu ku tilmaamay korsashada mid caalami ah. ajandahan "calaamad muhiim ah oo rajo ah."

Iyada oo daba socota heshiiskii Qaramada Midoobay, waxaa jiray kulan ka dhacay Paris bishii Diseembar 2015 (oo si rasmi ah cinwaan looga dhigay Shirkii 21aad ee Dhinacyada ka qayb galay Shirkii Qaab-dhismeedka Qaramada Midoobay ee Isbeddelka Cimilada) Baadari Francis ayaa sidoo kale ammaanay heshiiskaas caalamiga ah wuxuuna kula taliyay waddamada "inay si taxaddar leh u raacaan waddada horteeda, iyo dareen sii kordhaya oo midnimo ah."

Ku dhawaad dhammaan dalalka adduunka ayaa ku heshiiyay heshiisyada Paris, kuwaas oo lahaa yoolal gaar ah oo deegaan iyo ballanqaadyo dhaqaale. (Kadib Madaxweynaha Mareykanka Barack Obama wuxuu saxiixay dukumeenti uu Mareykanka ugu ballanqaadayo arrintan sannadkii 2016, laakiin sannadkii 2017, Madaxweynaha Mareykanka Donald Trump wuxuu sheegay in Mareykanka uusan aqbali doonin heshiisyada Paris ee la

isku raacay wuxuuna Mareykanka ka saaray. Tani waxay keentay caro caalami ah waxayna gacan ka geysatay in Mareykanka laga sooco Yurub iyo meelo badan oo kale oo adduunka ah.) Pope Francis wuxuu sheegay in aadanuhu "hoos u dhici doono" haddii aysan sameyn isbeddelladiisa la xiriira cimilada.

In kasta oo aanay cidina rabin inay neefsato hawo wasakhaysan, gaajo gasho, sabool noqoto, halis gasho, iwm., ma isku dayga aadanaha ee lagu gaarayo yoolalka ajandaha Qaramada Midoobay ee 2030 iyo/ama heshiisyada Paris ayaa xallin doona dhibaatooyinka haysta aadanaha?

Taariikhda Qaramada Midoobay

Qaramada Midoobay waxaa la aasaasay oo la aasaasay 24kii Oktoobar 1945, ka dib Dagaalkii Labaad ee Adduunka, si looga hortago khilaaf kale oo noocaas ah iyo in la isku dayo in lagu dhiirrigeliyo nabadda adduunka. Markii la aasaasay, Qaramada Midoobay waxay lahayd 51 waddan oo xubin ka ah; hadda waxaa jira 193.

Waxaa dunida ka dhacay boqolaal, haddii aysan ahayn kumanaan, isku dhacyo tan iyo markii Qaramada Midoobay la aasaasay, laakiin weli ma aanan helin wax lagu tilmaami karo Dagaalkii Saddexaad ee Adduunka.

Qaar ayaa aaminsan in iskaashiga caalamiga ah sida Qaramada Midoobay ay sheeganeyso inay kor u qaadayso, oo ay weheliso nooca ajandaha diimaha iyo kuwa diinta ee uu Pope Leo XIV iyo hoggaamiyeyaal diimeed oo badan isku dayayaan inay horumariyaan, ay keeni doonto nabad iyo barwaaqo.

Si kastaba ha ahaatee, rikoorka Qaramada Midoobay ee arrintan ma uusan wanaagsanayn. Marka laga soo tago iskahorimaadyada hubaysan ee badan tan iyo markii Qaramada Midoobay ay samaysay, malaayiin qof ayaa gaajaysan, qaxooti ah, iyo/ama si ba'an u sabool ah.

Tobanaan sano ka hor, Qaramada Midoobay waxay diyaar u ahayd inay fuliso Yoolalka Horumarinta Kun-sanadka. Waxay lahayd siddeed "yoolal horumarineed," laakiin taasi ma aysan guulaysan, xitaa sida ay sheegtay Qaramada Midoobay lafteeda. Markaa, sannadkii 2015, waxa loogu yeero

"17 Yoolal Horumarinta Waara" ayaa la ansixiyay. Qaarkood waxay leeyihiin rajo wanaagsan. Qaarkood waxay u arkaan inay tahay khiyaali utopian ah.

Ilaa hadda sida uu utopia u socdo, Maajo 6, 2016, markaas Baadari Francis wuxuu sheegay inuu ku riyooday utopia Yurub oo bani'aadamnimo leh oo kaniisaddiisu ay ka caawin karto qaaraddaas inay gaarto. Haddana, riyadaas Baadariga waxay noqon doontaa riyo xun (fiiri Muujintii 18).

Waxaa jiri kara Iskaashi iyo Guul, Laakiin...

Qaamuuska Merriam Webster wuxuu sheegayaa in utopia ay tahay "meel mala-awaal ah oo ay dawladdu, sharciyadu, iyo xaaladaha bulshadu ay ku fiican yihiin." Kitaabka Qudduuska ah wuxuu barayaa in aadanuhu uusan kaligiis xallin karin dhibaatooyinkiisa:

²³Rabbiyow, waan ogahay in jidka dadku uusan isaga ku jirin, Oo uusan ninna ku jirin inuu tallaabooyinkiisa toosiyo. (Yeremyaah 10:23, NKJV Kitaabka Qudduuska ah oo dhan haddii aan si kale loo sheegin)

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu barayaa in iskaashiga caalamiga ahi uu fashilmi doono:

¹⁶Burbur iyo dhibaato ayaa jidkooda ku jira;¹⁷Jidka nabaddana ma ay aqoon.¹⁸Cabsi Ilaah ka timid indhahooda hortooda ma jirto. (Rooma 3:16-18)

Haddana, dad badan ayaa u shaqeynaya aragtidooda ku aaddan bulshada utopian-ka ah, xitaa mararka qaarna waxay isku dayaan inay ku lug yeeshaan diinta. Laakiin ku dhawaad midkoodna ma doonayo inuu raaco waddooyinka Ilaaha runta ah. Waxaa jiri doona horumar qaar oo loo gaarayo yoolalka Qaramada Midoobay iyo Vatican-ka (iyo qaar ka mid ah yoolalka waa kuwo wanaagsan). Sidoo kale, waxaa jiri doona dib-u-dhacyo qaar.

Dhab ahaantii, iyo malaha ka dib isku dhac weyn, nooc ka mid ah heshiis nabadeed oo caalami ah ayaa la isku raaci doonaa oo la xaqiijin doonaa (Daanyeel 9:27). Markay sidaas tahay, dad badan ayaa si been ah u

aaminsanaan doona in aadanuhu uu keenayo bulsho nabad badan oo utopian ah.

Dad badan ayaa qaadan doona 'horumar caalami ah' (cf. Yexesqeel 13:10) iyo sidoo kale calaamado iyo yaabab kala duwan (2 Tesaloniika 2:9-12). Laakiin Kitaabka Quduuska ah wuxuu leeyahay nabadda noocaas ahi ma sii jiri doonto (Daanyeel 9:27; 11:31-44), inkastoo ay hoggaamiyeyaashu sheegan karaan (1 Tesaloniika 5:3; Ishacyaah 59:8).

Fikradda ah in, marka laga reebo Ciise (cf. Yooxanaa 15:5; Matayos 24:21-22), aadanuhu uu keeni karo nabad waarta xilligaan "xumaanta hadda jirta" waa injiil khaldan (Gaalaatiya 1:3-10).

Haddii aadanuhu kaligiis uusan awood u lahayn inuu si dhab ah u keeno utopia, ma suurtoagal tahay nooc kasta oo utopia ah?

Haa.

Boqortooyada Ilaah waxay ka dhigi doontaa meerahan, dabadeedna, weligiis, mid aad u wanaagsan.

2. Injiilkee buu Ciise ku wacdiyey?

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu barayaa in bulsho utopian ah, oo loo yaqaan Boqortooyada Ilaah, ay beddeli doonto dowladaha aadanaha (Daanyeel 2:44; Muujintii 11:15; 19:1-21).

Markii Ciise uu bilaabay adeeggiisa dadweynaha, wuxuu ku bilaabay wacdinta dadka **injiilka Boqortooyada Ilaah**. Waa kan waxa uu Mark soo sheegay:

¹⁴Markii Yooxanaa la xidhay dabadeed, Ciise wuxuu yimid Galili, isagoo dadka ku wacdiyaya injiilka boqortooyada Ilaah,¹⁵oo leh, Wakhtigii waa dhammaaday, boqortooyadii Ilaahna waa soo dhowaatay. Toobad keena oo rumaysta injiilka. (Markos 1:14-15)

Ereyga injiil, wuxuu ka yimid ereyga Giriigga oo loo tarjumay sida euangelion, oo macneheedu yahay "farriin wanaagsan" ama "war wanaagsan." Axdiga Cusub dhexdiisa, ereyga Ingiriisiga ah ee "boqortooyo," oo la xiriira boqortooyada Ilaah, waxaa lagu sheegay qiyaastii 149 jeer gudaha NKJV Kitaabka Qudduuska ah iyo 151aad ee ku jira Douay Rheims Kitaabka Qudduuska ah. Waxay ka timid ereyga Giriigga oo loo tarjumay sida basileia taasoo tilmaamaysa xukunka ama dhulka boqortooyada.

Boqortooyooyinka aadanaha, iyo sidoo kale boqortooyada Ilaah, waxay leeyihiin boqor (Muujintii 17:14), waxay daboolaan aag juqraafigeed (Muujintii 11:15), waxay leeyihiin sharciyo (Ishacyaah 2:3-4; 30:9), waxayna leeyihiin maadado (Luukos 13:29).

Waa kan waxbariddii ugu horreysay ee dadweynaha ee Ciise ka timid oo Matayos qoray:

²³Ciise wuxuu ku wareegay Galili oo dhan, isagoo sunagogyadooda wax ku baraya, oo injiilka boqortooyada ku wacdiyaya, (Matayos 4:23)

Matayos sidoo kale wuxuu qorayaa:

³⁵Markaasaa Ciise wuxuu ku wareegay magaalooyinka iyo tuulooyinka oo dhan, isagoo sunagogyadooda wax ku baraya, oo injiilka boqortooyada ku wacdiyaya, (Matayos 9:35).

Axdiga Cusubi wuxuu muujinayaa in Ciise uu weligiis xukumi doono:

³³Oo wuxuu boqor u ahaan doonaa reer Yacquub weligiis, boqortooyadiisuna dhammaad ma yeelan doonto. (Luukos 1:33)

Luukos wuxuu qorayaa in ujeeddada Ciise loo soo diray ay ahayd inuu ku wacdiyo Boqortooyada Ilaah. Fiiro gaar ah u yeelo waxa Ciise baray:

⁴³Wuxuu ku yidhi, "Waa inaan magaalooyinka kale ku wacdiyo boqortooyada Ilaah, maxaa yeelay sababtaas aawadeed ayaa la ii soo diray." (Luukos 4:43).

Ma maqashay in la wacdiyey? Ma ogaatay in ujeeddada Ciise ee loo soo diray ay ahayd inuu ku wacdiyo Boqortooyada Ilaah?

Luukos wuxuu kaloo qorayaa in Ciise uu tagay oo uu wacdiyay Boqortooyada Ilaah:

¹⁰Rasuulladii markay soo noqdeen ayay u sheegeen wixii ay sameeyeen oo dhan. Markaasuu kaxeeyey oo keligiis ayuu u leexday meel cidla ah oo ku taal magaalada la odhan jiray Beytsayda.¹¹Laakiin dadkii badnaa markay ogaadeen, way raaceen, wuuna soo dhaweeyay oo wuxuu kala hadlay boqortooyada Ilaah. (Luukos 9:10-11)

Ciise wuxuu baray in Boqortooyada Ilaah ay tahay inay mudnaanta koowaad siiso kuwa isaga raaci lahaa:

³³Laakiin marka hore doondoona boqortooyada Ilaah iyo xaqnimadiisa (Matayos 6:33).

³¹Laakiin doondoona boqortooyada Ilaah, oo waxaas oo dhan waa laydinku dari doonaa.³²Ha baqina, ido yahow, waayo, Aabbihiiin waxaa ku farxa inuu boqortooyada idin siiyo. (Luukos 12:31-32)

Masiixiyiintu waa inay marka hore RAADiyaan Boqortooyada Ilaah. Waxay tan sameeyaan iyagoo tan ka dhigaya mudnaanta koowaad iyagoo u nool sidii Masiixu u noolaan lahaa oo rajeynaya soo laabashadiisa iyo boqortooyadiisa. Haddana, inta badan kuwa sheegta Masiixa, ma aha oo kaliya inay marka hore raadiyaan Boqortooyada Ilaah, xitaa ma oga waxa ay tahay. Qaar badan ayaa sidoo kale si been ah u aaminsan in ku lug lahaanshaha siyaasadda adduunku ay tahay waxa Ilaah ka filayo Masiixiyiinta. Iyagoo aan fahmin boqortooyada Ilaah, ma fahmaan

hadda u noolow sidii ay ahayd ama ay fahmi lahaayeen sababta aadanuhu u cilladaysan yahay.

Sidoo kale fiiri gaar ah u yeelo in boqortooyada la siin doono adhi yar (cf. Rooma 11:5). Waxay u baahan tahay is-hoosaysiin si aad diyaar ugu noqoto inaad qayb ka noqoto adhiga yar ee runta ah.

Boqortooyada Ilaahay weli dhulka laguma dhisin

Ciise wuxuu baray in raacayaashiisu ay u tukadaan boqortooyada inay timaado, sidaas darteed iyagu hore uma haystaan:

⁹Aabbahayaga jannada ku jira, Magacaagu quduus ha ahaado. 10 Boqortooyadaadu ha timaado. Doonistaadu ha dhacdo (Matayos 6:9-10)

Ciise wuxuu xertiisii u diray inay Boqortooyada Ilaah ku wacdiyaan:

¹Markaasuu laba iyo tobankiisii xertiisa isugu yeedhay, oo wuxuu siiyey xoog iyo amar ay jinniyo oo dhan ku saaraan, iyo inay cudurro bogsiiyaan.²Wuxuu u diray inay boqortooyada Ilaah ku wacdiyaan. (Luukos 9:1-2)

Ciise wuxuu baray in joogitaankiisa oo keliya uusan ahayn boqortooyada, maadaama boqortooyada aan lagu aasaasin Dhulka markaas, taasina waa sababta uusan jinniyada ugu saarin magaciisa markaas:

²⁸Laakiin haddaan jinniyada ku saaro Ruuxa Ilaah, hubaal boqortooyada Ilaah baa idinku timid. (Matayos 12:28)

Boqortooyada dhabta ahi waxay ku jirtaa mustaqbalka—ma aha hadda sida Markos muujinayo:

⁴⁷Haddii ishaadu ku xumayso, iska bixi. Waxaa kuu wanaagsan inaad boqortooyada Ilaah ku gasho hal il, intii aad laba indhood yeelan lahayd in lagu tuuro... (Markos 9:47)

²³Ciise hareerhiisa ayuu eegay oo xertiisii ku yidhi, Kuwa hodanka ah way ku adag tahay inay boqortooyada Ilaah galaan!²⁴Xertiisiina way la yaabeen hadalladiisii. Laakiin Ciise ayaa mar kale u jawaabay oo ku yidhi, Carruur yahay, siday ugu adag tahay kuwa maalka isku halleeya inay boqortooyada Ilaah galaan!²⁵Waxaa ka fudud in awr irbad ka dhex maro intii uu taajir noqon lahaa inuu boqortooyada Ilaah galo.” (Markos 10:23-25)

²⁵Runtii, waxaan idinku leeyahay, Mar dambe midhaha geedka canabka ah kama cabbi doono ilaa maalinta aan ku cabbayo boqortooyada Ilaah.” (Markos 14:25)

⁴³Yuusuf kii reer Arimathea, oo ahaa xubin golaha ka tirsan oo caan ah, oo isaguna sugayay boqortooyada Ilaah, oo yimid oo geesinimo qaatay... (Markos 15:43)

Ciise wuxuu baray in boqortooyadu aysan hadda qayb ka ahayn adduunkan hadda jira:

³⁶Ciise ayaa ku jawaabay, "Boqortooyadaydu tan dunidan ma aha. Haddii boqortooyadaydu tan dunidan tahay, addoommadaydu way dagaallami lahaayeen si aan Yuhuudda la ii gacangelin; laakiin hadda boqortooyadaydu halkan kama iman." (Yooxanaa 18:36)

Ciise wuxuu baray in boqortooyadu iman doonto ka dib markuu soo laabto isagoo ah Boqorkeeda:

³¹"Marka Wiilka Aadanahu ammaantiisa ku yimaado, isaga iyo malaa'igaha quduuska ah oo dhanna, markaas ayuu ku fadhiisan doonaa carshiga ammaantiisa."³²Quruumaha oo dhan ayaa hortiisa lagu soo ururin doonaa, oo wuxuu midba midka kale ka sooci doonaa sida adhijirku u kala sooco idihiisa iyo riyaha.³³Oo

wuxuu idaha dhigi doonaa midigtiisa, riyahana bidixdiisa.³⁴Markaasaa Boqorku kuwa midigtiisa jooga ku odhan doonaa, Kaalaya, kuwa Aabbahay barakeeyeyow, oo dhaxla boqortooyada laydiin diyaariyey tan iyo aasaaskii dunida. (Matayos 25:31-34)

Maadaama Boqortooyada Ilaah aysan halkan joogin, ma arki doonno meel utopiya ah oo dhab ah ilaa laga dhiso ka dib. Sababtoo ah intooda badan ma fahmaan boqortooyada Ilaah, waxay ku guuldareystaan inay fahmaan sida dowladdiisa jacaylka leh u shaqeyso.

Boqortooyada Ilaah ma iman doonto "ilaa tirada dadka aan Yuhuudda ahayn ay soo gasho" (Rooma 11:25) - taasina weli ma dhicin.

Sidee buu Ciise yidhi boqortooyadu u ekayd?

Ciise wuxuu bixiyay sharraxaad ku saabsan sida Boqortooyada Ilaah u eg tahay:

²⁶Markaasuu yidhi, Boqortooyada Ilaah waxay la mid tahay sidii nin abuur dhulka ku daadinaya.²⁷oo uu habeenkii seexdo oo maalintii kaco, abuurkuna waa inuu soo baxaa oo weynaadaa, isaguna ma garanayo sida loo sameeyo.²⁸Waayo, dhulku keligiis buu beeraa: marka hore mindi, ka dibna madaxa, ka dibna hadhuudh buuxa oo madaxa ku jira.²⁹Laakiin marka hadhuudhku bislaado, markiiba ayuu mindi geliyaa, waayo, goosashada ayaa timid." (Markos 4:26-29)

¹⁸Markaasuu yidhi, Boqortooyada Ilaah maxay u eg tahay? Maxaan u ekaysiiyaa?¹⁹Waxay u eg tahay iniin khardal ah oo nin qaaday oo beertiisii ku riday, wayna kortay oo noqotay geed weyn, shimbiraha cirkana laamaheeday ku hoydaan."²⁰Oo haddana wuxuu yidhi, Maxaan boqortooyada Ilaah u ekaysiiyaa?²¹Waxay la mid tahay khamiir, oo naag qaadatay oo ay saddex qiyaasood oo bur ah ku qarisay ilaa ay dhammaantood khamiireen." (Luukos 13:18-21)

Masalooyinkani waxay tilmaamayaan, marka hore, Boqortooyada Ilaah waa mid aad u yar, laakiin way weynaan doontaa—ugu dambeyntii waxay ka dul mari doontaa koon aan dhammaad lahayn.

Luukos sidoo kale wuxuu duubay:

²⁹Waxay ka iman doonaan bari iyo galbeed, waqooyi iyo koonfur, oo waxay ku fadhiisan doonaan boqortooyada Ilaah. (Luukos 13:29)

Sidaas darteed, Boqortooyada Ilaah waxay yeelan doontaa dad ka kala yimid adduunka oo dhan. Kuma koobnaan doonto kuwa asal ahaan ka soo jeeda Israa'iil ama qowmiyado gaar ah. Dad, meel walba ka yimid, ayaa ku fadhiisan doona boqortooyadan.

Luukos 17 iyo Boqortooyada

Luukos 17:20-21 ayaa wareerinaysa qaar. Laakiin ka hor intaadan taas gaarin, ogow in dadku dhab ahaantii wax ku cuni doonaan Boqortooyada Ilaah:

¹⁵"Waxaa barakaysan kan kibis ku cuni doona boqortooyada Ilaah!" (Luukos 14:15)

Maadaama dadku (mustaqbalka) ay wax ku cuni doonaan Boqortooyada Ilaah, ma aha wax qalbigooda ku jira hadda, inkastoo ay jiraan turjumaad khaldan/ faham la'aan Luukos 17:21 oo tilmaamaysa si kale.

Turjumaadda AFV ee Luukos 17:20-21 waxay caawin kartaa qaar inay fahmaan:

²⁰Haddaba markii Farrisiintii weyddiiyeen goormay boqortooyada Ilaah iman doontaa, wuxuu ugu jawaabay, Boqortooyada Ilaah dhawrid kuma iman doonto;²¹Lama odhan doono, Waa kan! Ama, Waa halkaas! Waayo, bal eega, boqortooyada Ilaah baa dhexdiinna taagan." (Luukos 17:20-21, AFV Kitaabka Qudduuska ah; sidoo kale eeg NASB Kitaabka Qudduuska ah iyo ESV Tarjumaadaha Kitaabka Qudduuska ah)

Fiirro gaar ah u yeelo in Ciise uu la hadlayay Farrisiinta aan diinta qaadan, kuwa jidhka ku dhaqma, iyo kuwa labawejiilayaasha ah. Ciise "wuu u jawaabay," - Farrisiinta ayaa Ciise weydiiday su'aasha. Way diideen inay aqoonsadaan.

Miyay ku jireen KANIISADDA? Maya!

Ciise sidoo kale kama uusan hadlin kaniisad dhawaan la abaabuli doono. Mana uusan ka hadlin dareenka maskaxda ama qalbiga ku jira.

Ciise wuxuu ka hadlayay BOQORNimadiisa! Farrisiintu ma weydiinayeen kaniisad. Waxba kama aysan aqoon kaniisad Axdiga Cusub ah oo dhawaan la bilaabi doono. Ma aysan weydiinayn nooc dareen qurux badan.

Haddii qofku u maleeyo in Boqortooyada Ilaah ay tahay KANIISADDA - Boqortooyada Ilaahna ay "gudaha" Farrisiinta ku jirtay - ma KANIISADDA ayaa ku jirtay Farrisiinta? Dabcan maya!

Gunaanadka noocaas ah waa wax laga naxo, miyaanay ahayn? Iyadoo qaar ka mid ah tarjumaadaha Protestant-ka ay qayb ka mid ah Luukos 17:21 u turjumaan "Boqortooyada Ilaah waxay ku jirtaa "gudahaaga" (Kitaabka NKJV/KJV), xitaa Katooliga Roomaanka New Jerusalem Kitaabka Qudduuska ah si sax ah ayuu u turjumayaa taas isagoo ah "boqortooyada Ilaah baa idinku dhex jirta."

Ciise wuxuu ahaa mid ka mid ah, oo dhexda ku jira, Farrisiinta—wuxuu noqon lahaa Boqorka Boqortooyadaas. Haddaba, Farrisiinta waxay u maleeyeen inay rajeynayaan Boqortooyada Ilaah. Laakiin way fahmi waayeen. Ciise wuxuu sharraxay inaysan noqon doonin Boqortooyo maxalli ah, ama mid xaddidan oo loogu talagalay Yuhuudda oo keliya, sida ay u muuqdeen inay u maleeyeen (mana aha kaniisad sida qaar hadda aaminsan yihiin). Boqortooyada Ilaah ma noqon doonto mid ka mid ah boqortooyooyin badan oo aadanaha iyo kuwa la arki karo oo dadku tilmaami karaan ama arki karaan, oo ay odhan karaan, "Tani waa, halkan" ama "taasi waa Boqortooyada, halkaas."

Ciise, laftiisa, wuxuu u dhashay inuu noqdo BOQORKA Boqortooyadaas, sida uu si cad ugu sheegay Bilaatos (Yooxanaa 18:36-37). Fahmaan in Kitaabka Quduuska ah uu inta badan isticmaalo ereyada "boqor" iyo

"boqortooyo" si isku beddel ah (tusaale ahaan Daanyeel 7:17-18,23). BOQORKA Boqortooyada Ilaah ee mustaqbalka ayaa markaas taagnaa, isagoo ag taagan Farrisiintii. Laakiin ma ay aqoonsan doonin inuu yahay boqorkooda (Yooxanaa 19:21). Markuu soo laabto, dunidu way diidi doontaa (Muujintii 19:19).

Ciise wuxuu sii waday, aayadaha soo socda ee Luukos 17, inuu sharaxo imaatinkiisa labaad, marka Boqortooyada Ilaah ay xukumi doonto DHULKA OO DHAN (isagoo adeegsanaya Moffatt Turjumaadda Kitaabka Qudduuska ah):

²²Xertiisii ayuu ku yidhi, "Waxaa iman doona maalmo aad ku dheeraan doontaan oo aad ku dheeraan doontaan maalin keliya oo Wiilka Aadanaha ah.²³Dadku waxay odhan doonaan, 'Waa kan!' 'Waa kan!' laakiin ha bixinina oo ha ka daba ordin.²⁴Waayo, sida hillaac uga soo ifbaxaya dhinac cirka ah ilaa dhinaca kale, sidaas oo kale ayuu Wiilka Aadanahu ahaan doonaa maalintiisa.²⁵Laakiin marka hore waa inuu u adkeystaa dhibaato weyn oo jiilka hadda jira uu diido. (Luukos 17:22-25, Moffatt Kitaabka Qudduuska ah)

Ciise wuxuu tilmaamay iftiiminta hillaaca, sida ku xusan Matayos 24:27-31, isagoo sharraxaya imaatinkiisii labaad ee uu ku maamuli lahaa adduunka oo dhan. Ciise ma sheegayo in dadkiisu aysan arki doonin isaga markuu soo laabto—way arki doonaan (cf. Falimaha Rasuullada 1:11).

Haddana, dadka badankiisu ma aqoonsan doonaan isaga inuu yahay BOQORKOODA (Muujintii 11:15) oo way la dagaallami doonaan (Muujintii 19:19)! Dad badan ayaa u malayn doona in Ciise uu matalo Ka-hortagga Masiixiga. Ciise ma odhanayn in Boqortooyada Ilaah ay ku jirtay Farrisiintii—Wuxuu meel kale ugu sheegay inaysan ku jiri doonin Boqortooyada labawejiilanimadooda awgeed (Matayos 23:13-14). Ciisena ma odhanayn in Kaniisaddu ay noqon doonto Boqortooyada.

Boqortooyada Ilaah waa wax aadanuhu ay maalin uun geli karaan — sida sarakicidda kuwa xaq ah! Haddana, xitaa Ibraahim iyo awowayaashii kale weli ma joogaan (cf. Cibraaniyada 11:13-40).

Xertu waxay ogaayeen in Boqortooyada Ilaah aysan ku jirin iyaga shaqsi ahaan markaas, oo ay ahayd inay u muuqato sida soo socota, taas oo timid ka dib Luukos 17:21, waxay muujinaysaa:

¹¹Haddaba markay waxyaalahan maqleen, masaal kale ayuu ku hadlay, waayo, wuxuu ku dhowaa Yerusaleem, waxayna u maleeyeen in boqortooyada Ilaah ay isla markiiba soo muuqan doonto. (Luukos 19:11)

Boqortooyada si cad ayay u socotay mustaqbalka

Sidee baad ku ogaan kartaa in Boqortooyadu dhow tahay? Iyada oo qayb ka ah ka jawaabista su'aashaas, Ciise wuxuu taxay dhacdooyin nebiyad ah (Luukos 21:8-28) ka dibna wuxuu baray:

²⁹Bal eeg geedka berdaha ah, iyo geedaha oo dhan.³⁰Markay horeba u bislaadaan, waxaad arkaysaan oo is ogtihiin in xagaagu hadda soo dhow yahay.³¹Sidaas oo kale, **Markaad aragtaan waxyaalahan oo dhacaya, ogaada in boqortooyadii Ilaah soo dhow dahay.** (Luukos 21:29-31)

Ciise wuxuu rabay in dadkiisu ay raacaan dhacdooyinka nebiyada si ay u ogaadaan goorta ay Boqortooyada imaan doonto. Ciise meel kale ayuu dadkiisa u sheegay inay daawadaan oo ay fiiro gaar ah u yeeshaan dhacdooyinka nebiyada (Luukos 21:36; Markos 13:33-37). Iyadoo ay jiraan erayada Ciise, dad badan ayaa iska indhatiray daawashada dhacdooyinka adduunka ee nebiyada ku xiran.

Luukos 22 iyo 23, Ciise wuxuu mar kale muujiyay in Boqortooyada Ilaah ay tahay wax mustaqbalka la fulin doono markuu wax baray:

¹⁵"Anigoo aad u doonaya inaan lidda Kormaridda idinla cuno intaan xanuunsan,"¹⁶waayo, waxaan idinku leeyahay, Mar dambe waxba kama cuni doono ilaa ay ku dhammaystiranto boqortooyada Ilaah.¹⁷Markaasuu koobkii qaaday oo mahadnaqay, oo wuxuu yidhi, Kan qaata oo qaybsada;¹⁸waayo, waxaan idinku leeyahay, Midhaha geedka canabka ah kama cabbi doono ilaa boqortooyada Ilaah timaado." (Luukos 22:15-18)

³⁹Laakiin mid ka mid ah xumaanfalayaasha iskutallaabta lagu qodbay isaga ayaa caayay oo ku yidhi, Haddaad tahay Masiixa, isbadbaadi oo annagana na badbaadi.⁴⁰Saaxiibkiis ayaa canaantay oo ku yidhi, Miyaadan xataa Ilaah ka cabsanayn? Waayo, adigana waad xukuntaa isaga.⁴¹Annaguna waanu xaq nahay, maxaa yeelay, waanu istaahilnaa, waayo, waxaa naloo abaalguday sidii aynu u samaynay, laakiin kan sharka leh waxba ma samayn.⁴²Markaasuu ku yidhi Ciise, Sayidow, i xusuuso markaad boqortooyadaada timaado.⁴³Laakiin Ciise wuxuu ku yidhi, "Runtii, waxaan kuu sheegayaa inaad maanta ila joogi doonto Jannada." (Luukos 23:39-43, NIV) Aramaic in Plain English Kitaabka Qudduuska ah)

Boqortooyada Ilaah ma aysan imaan isla markii Ciise la dilay sida Markos iyo Luukos labaduba ay inoo muujinayaan:

⁴³Yuusuf kii reer Arimathea, oo ahaa xubin golaha ka tirsan oo caan ah, oo isaguna sugayay boqortooyada Ilaah, oo yimid oo geesinimo qaatay... (Markos 15:43)

⁵¹Wuxuu ka yimid Arimathea oo ahayd magaalo Yuhuudda ah, oo isaguna sugayay boqortooyada Ilaah. (Luukos 23:51)

Waa sarakicidda ka dib (1 Korintos 15:50-55) in Masiixiyiintu ay mar kale dhalan doonaan si ay u galaan Boqortooyada Ilaah, sida Yooxanaa u qoray:

³Ciise ayaa u jawaabay oo ku yidhi, Runtii waxaan kugu leeyahay, Qof haddaanu mar kale dhalan, boqortooyadii Ilaah ma arki karo.⁴Nikodemos wuxuu ku yidhi, Sidee baa nin u dhalan karaa isagoo gaboobay? Miyuu mar kale uurkii hooyadiis geli karaa oo u dhalan karaa?⁵Ciise ayaa ku jawaabay, "Runtii, waxaan kugu leeyahay, Qof haddaanu ka dhalan biyo iyo Ruuxa, ma geli karo boqortooyada Ilaah." (Yooxanaa 3:3-5)

Dadka Ilaah oo keliya ayaa arki doona Boqortooyada Ilaah ee kama dambaysta ah ee ka dambaysa kunka sano.

Haddaba fadlan si dheeraad ah u fahan in ka dib markii Ciise la sara kiciyey, uu mar kale wax ka baray Boqortooyada Ilaah:

³Markuu xanuunsaday ka dib, wuxuu isu muujiyey isagoo nool isagoo calaamooyin badan oo aan la diidi karin arkay, afartan maalmoodna wuu arkay, isagoo ka hadlaya waxyaalaha ku saabsan boqortooyada Ilaah. (Falimaha Rasuullada 1:3)

Wacdiyadii ugu horreeyay iyo kuwii ugu dambeeyay ee Ciise bixiyay waxay ku saabsanaayeen Boqortooyada Ilaah! Ciise wuxuu u yimid rasuul ahaan inuu wax ka baro Boqortooyadaas.

Ciise wuxuu kaloo Rasuul Yooxanaa ka qoray Boqortooyada kunka sano ee Ilaah ee dhulka ka jiri doonta. Fiiro gaar ah u yeelo waxa uu Yooxanaa qoray:

⁴Waxaan arkay nafaha kuwii madaxa looga jaray markhaatifurkoodii Ciise iyo ereyga Ilaah aawadiis, kuwaas oo aan caabudin bahalkii ama sanamkiisii, oo aan calaamaddiisii laga helin fooddooda iyo gacmahoodaba. Oo waxay noolaayeen oo ay Masiixa la xukumeen kun sannadood. (Muujintii 20:4)

Masiixiyiintii hore waxay bareen in Boqortooyada Ilaah ee kunka sano jirku ay dhulka joogi doonto oo ay beddeli doonto dowladaha adduunka sida Kitaabka Quduuska ah barayo (cf. Muujintii 5:10, 11:15).

Maxaa, haddii Boqortooyada Ilaahay ay aad muhiim u tahay, inta badan ma aysan wax badan ka maqlin?

Qayb ahaan sababtoo ah Ciise wuxuu ugu yeeray sir:

¹¹Markaasuu ku yidhi, Idinka waa laydin siiyey inaad ogaataan qarsoodiga boqortooyada Ilaah, laakiin kuwa dibadda jooga wax walba masaallo bay ugu yimaadaan. (Markos 4:11)

Xitaa maanta Boqortooyada runta ah ee Ilaah waa qarsoodi badan sida qorshaha Ilaah (fiiri sidoo kale buuggayaga bilaashka ah, online-ka ah www.ccog.org cinwaan: [SIRTA QORSHAHA ILAAH Maxaa Ilaahay Wax U Abuuray? Maxaa Ilaahay kuu Abuuray?](#)).

Sidoo kale, ka fiirso in Ciise uu sheegay in dhammaadka (da'da) uu iman doono (dhawaan) KA DIB marka injiilka boqortooyada lagu wacdiyo adduunka oo dhan isagoo ah MARKHAATI:

¹⁴Injiilkan boqortooyadana waxaa lagu wacdiyi doonaa adduunka oo dhan inuu marag u noqdo quruumaha oo dhan, dabadeedna dhammaadku wuu iman doonaa. (Matayos 24:14)

Ku dhawaaqidda injiilka Boqortooyada Ilaah waa muhiim waana in la dhammaystiro **waqtiyadan dhammaadka ah**. Waa “farriin wanaagsan” maadaama ay bixiso rajo dhab ah oo loogu talagalay aadanaha, marka la barbardhigo waxa hogaamiyaasha siyaasadeed ay barayaan.

Haddii aad tixgeliso ereyada Ciise, waa inay caddaato in kaniisadda runta ah ee Masiixiga ah ay hadda ku dhawaaqeyso injiilka boqortooyada. Tani waa inay noqotaa mudnaanta koowaad ee Kaniisadda. Si taas si habboon loo sameeyo, waa in la adeegsadaa luqado badan. Tani waa waxa Kaniisadda sii socota ee Ilaah Waxay ku dadaalaysaa inay sidaas sameeyso. Taasina waa sababta buug-yarahan loogu turjumay luqado badan.

Ciise wuxuu baray in badankoodu aysan aqbali doonin jidkiisa:

¹³"Irida cidhiidhsan ka gala; waayo, iriddu waa weyn tahay, jidkuna waa ballaadhan yahay kan halaagga u kaca, oo kuwa ka gala way badan yihiin."¹⁴Waayo, iriddu waa cidhiidhsan tahay, jidkuna waa adag yahay kan nolosha u kaca, kuwa helana waa yar yihiin. (Matayos 7:13-14)

Injiilka Boqortooyada Ilaah wuxuu nolosha u horseedaa!

Waxaa xiiso leh in la ogaado in inkastoo inta badan Masiixiyiinta sheeganaya ay u muuqdaan kuwo aan ka warqabin fikradda ah in xoogga la saarayo Masiixu uu ku saabsanaa wacdinta injiilka Boqortooyada Ilaah, haddana culimada diinta iyo taariikhyahannadu waxay inta badan fahmeen in tani ay tahay waxa Kitaabka Qudduuska ahi dhab ahaantii baro.

Haddana, Ciise qudhiisu wuxuu ka filayay xertiisii inay baraan injiilka Boqortooyada Ilaah (Luukos 9:2,60). Sababtoo ah boqortooyada mustaqbalka waxay ku salaysnaan doontaa sharciyada Ilaah, waxay keeni

doontaa nabad iyo barwaaqo - oo addeecidda sharciyadaas wakhtigan waxay horseedaa nabad dhab ah (Sabuuradii 119:165,172; Efesos 2:15).

Warkan wanaagsan ee boqortooyadana waxaa lagu yaqaanay qoraallada Axdiga Hore.

3. Boqortooyada ma lagu yaqaanay Axdiga Hore?

Wacdigii ugu horreeyay iyo kii ugu dambeeyay ee Ciise ee la duubay wuxuu ku lug lahaa ku dhawaaqidda injiilka Boqortooyada Ilaah (Markos 1:14-15; Falimaha Rasuullada 1:3).

Boqortooyada Ilaahay waa wax ay Yuhuuddii wakhtigii Ciise ay wax ka ogaan lahaayeen sida ku xusan qorniinka, oo aan hadda ugu yeerno Axdiga Hore.

Daanyeel wuxuu wax ka baray Boqortooyada

Nebi Daanyeel wuxuu qoray:

⁴⁰Boqortooyada afraadna waxay u xoog badnaan doontaa sida birta, maxaa yeelay birtu way jejebisaa oo wax walba way burburisaa; sida birta oo kale ayay boqortooyadaasi u jejebin doontaa oo u burburin doontaa kuwa kale oo dhan.⁴¹Oo markaad aragtay cagaha iyo faraha lugood, oo qayb ka ah dhoobada dheriyasameeyaha, qaybna birta, boqortooyada ayaa kala qaybsan doonta; laakiin xoogga birtu wuu ku jiri doonaa, sidaad u aragtay birta isku qasan dhoobada dhoobada ah.⁴²Sida faraha caguhu qayb bir ah u ahaayeen, qaybna dhoobo ah, sidaas oo kale ayay boqortooyadu qayb ahaan u xoog badnaan doontaa, qaybna way jilicsanaan doontaa.⁴³Sida aad u aragtay birta isku qasan dhoobada dhoobada ah, way isku qasmi doonaan farcanka dadka; laakiin iskuma dhegi doonaan, sida birtu uguma qasmi karto dhoobada.⁴⁴Oo maalmaha boqorradaas Ilaaha samadu wuxuu dhisi doonaa boqortooyo aan weligeed la baabbi'in doonin, oo boqortooyadana aan loo dayn doonin dad kale; way burburin doontaa oo baabbi'in doontaa boqortooyooyinkaas oo dhan, wayna sii jiri doontaa weligeed. (Daanyeel 2:40-44)

¹⁸Laakiin quduusiinta Kan ugu Sarreeya ayaa boqortooyada qaadan doona, oo waxay boqortooyada yeelan doonaan weligood, xataa weligood iyo weligoodba.' (Daanyeel 7:18)

²¹"Waan daawanayay; isla geeskaas ayaa la dagaallamayay quduusiinta, wuuna ka adkaaday.²²ilaa uu yimid kii ugu horreeyey ee Waayihii, oo xukun loo soo saaray quduusiinta ugu Sarreeya, oo uu yimid wakhtigii quduusiintu ay boqortooyada yeelan lahaayeen. (Daanyeel 7:21-22)

Daanyeel, waxaan ka baranaynaa in wakhtigu iman doono marka Boqortooyada Ilaah ay burburin doonto boqortooyooyinka adduunka oo ay sii jiri doonto weligeed. Waxaan sidoo kale ka baranaynaa in quduusiintu ay qaybtooda ka qaadan doonaan helitaanka boqortooyadan.

Qaybo badan oo ka mid ah waxsii sheegyada Daanyeel waxay khuseeyaan waqtigeenna qarniga 21aad.

Fiiro gaar ah u yeelo qaar ka mid ah aayadaha Axdiga Cusub:

¹²"Tobanka gees oo aad aragtay waa toban boqor oo aan weli helin boqortooyo, laakiin waxay amar ku heleen sidii boqorro oo kale iyagoo bahalka la jira."¹³Kuwaasu waa isku fikir, oo xooggooda iyo amarkoodaba waxay siin doonaan bahalka.¹⁴Kuwaasu waxay la diriri doonaan Wanka, Wankuna wuu ka adkaan doonaa, maxaa yeelay, isagu waa Sayidka sayidyada iyo Boqorka boqorrada; kuwa isaga la jirana waa kuwa loo yeedhay, la doortay, oo aaminka ah." (Muujintii 17:12-14)

Markaa, waxaan ku aragnaa Axdiga Hore iyo Axdiga Cusub labadaba fikradda ah in ay jiri doonto boqortooyo dunida ah oo dhammaadka wakhtiga ah oo leh toban qaybood iyo in Ilaah uu burburin doono oo uu dhisi doono boqortooyadiisa.

Ishacyaah wuxuu wax ka baray Boqortooyada

Ilaahay wuxuu Ishacyaah ku dhiirrigeliyey inuu wax ka qoro qaybtii ugu horreysay ee Boqortooyada Ilaah, oo ahayd kunka sano ee boqornimadiisa oo loo yaqaan kunka sano, sidan:

¹Waxaa jiri doona ul ka soo bixi doonta jiridda Yesay, oo xididdadiisana laan baa ka soo bixi doonta.²Ruuxa Rabbigu wuxuu

ku dul joogi doonaa, Ruuxa xigmadda iyo fahamka, Ruuxa talada iyo xoogga, Ruuxa aqoonta iyo cabsida Rabbiga.

³Raallinimadiisu waxay ku jirtaa cabsida Rabbiga, Oo isagu kuma xukumi doono aragtida indhihiisa, Oo ma xukumi doono maqalka dhegihiisa.⁴Laakiinse masaakiinta wuxuu ku xukumi doonaa xaqnimo, Oo wuxuu ku xukumi doonaa caddaalad.

Kuwa camalka qabow ee dhulka jooga ayuu dhulka ku dhufan doonaa usha afkiisa, Oo kuwa sharka lehna wuu ku dili doonaa neefta bushimihiisa.⁵Xaqnimadu waxay noqon doontaa suun dhexda ku xidhan, Oo aaminnimadana waxay noqon doontaa suun dhexda ku xidhan.

⁶"Yeydu waxay la joogi doontaa wanka, shabeelkuna wuxuu la jiifsan doonaa riyaha, weysa iyo libaaxa yar iyo neefka buuranna way wada joogi doonaan; oo ilmo yar ayaa hoggaamin doona.⁷Saca iyo orso ayaa daaqi doona, dhashooduna way wada jiifsan doonaan, libaaxuna sida dibiga oo kale caws buu u cuni doonaa.⁸Ilmaha nuugaya wuxuu ku ciyaari doonaa godka jilbiska, Ilmaha naaska laga gudhiyeyna wuxuu gacantiisa gelin doonaa godka jilbiska.⁹Buurtayda quduuska ah oo dhan waxba kuma yeeli doonaan mana baabbi'in doonaan, waayo, dhulka waxaa ka buuxsami doona aqoonta Rabbiga sida biyuhu u daboolaan badda.

¹⁰"Oo maalintaas waxaa jiri doona xididkii Yesay, oo u istaagi doona sidii calan dadka; Waayo, quruumuhu way doondooni doonaan, oo meelihiisuna way ammaani doonaan." (Ishacyaah 11:1-10)

Sababta aan tan ugu tilmaamay qaybtii hore ama marxaladdii ugu horreysay ee Boqortooyada Ilaah, waa in tani ay tahay wakhti ay noqon doonto mid jireed (kahor waqtigii magaalada quduuska ah, Yeruusaalemta Cusub, ay ka soo degtay samada, Muujintii 21) oo ay socon doonto kun sano. Ishacyaah wuxuu xaqiijiyay dhinaca jireed ee marxaladdan markuu sii waday:

¹¹Waxay maalintaas noqon doontaa in Rabbigu mar labaad gacantiisa soo celiyo si uu dadkiisa hadhay uga soo ceshado Ashuur

iyoo Masar, iyo Fatroos iyo Kuush, iyo Ceelaam iyo Shinar, iyo Xamaad iyo jasiiradaha badda.

¹²Wuxuu calan u taagi doonaa quruumaha, wuxuuna soo ururin doonaa kuwa la masaafuriyey ee reer binu Israa'iil, oo wuxuu ka soo ururin doonaa dadka kala firdhay ee reer Yahuudah afartooda gees ee dhulka.¹³Sidoo kale hinaasada reer Efrayim way kaa bixi doontaa, oo kuwa Yahuudah cadaawayaasha ahna waa la gooyin doonaa; reer Efrayim kuma hinaasi doonaan reer Yahuudah, oo reer Yahuudahna ma dhibi doonaan reer Efrayim.¹⁴Laakiin waxay ku duuli doonaan garabka reer Falastiin xagga galbeed, oo waxay wada dhici doonaan dadka bari, oo waxay gacan saari doonaan Edom iyo Moo'aab, oo reer Cammoonna way addeeci doonaan iyaga.¹⁵Rabbigu wuxuu si buuxda u baabbi'in doonaa carrabka Badda Masar; Dabaysha xoogga badan ayuu gacantiisa ku ruxi doonaa Webiga, oo wuxuu ku dhufan doonaa toddobada durdur, oo wuxuu dadka ka dhigi doonaa inay ka gudbaan kabo qalalan.¹⁶Waxaa jiri doona waddo weyn oo loogu talagalay inta ka hartay dadkiisa oo ka hadhi doona Ashuur, sidii ay ahayd Israa'iil maalintii uu ka soo baxay dalka Masar. (Ishacyaah 11:11-16)

Ishacyaah sidoo kale waxaa lagu dhiirrigeliyey inuu qoro:

²Haddaba maalmaha ugu dambeeya buurta guriga Rabbigu waxay ka taagnaan doontaa buuraha dushooda, oo buurahana way ka sara mari doontaa, oo quruumaha oo dhammuna way ku qulquli doonaan.³Dad badan baa iman doona oo waxay odhan doonaan, Kaalaya oo aynu u kacno buurta Rabbiga, oo aynu tagno guriga Ilaaha Yacquub; Isagu wuxuu ina bari doonaa jidadkiisa, oo waxaan ku socon doonnaa waddooyinkiisa. **Waayo, sharcigu wuxuu ka soo bixi doonaa Siyoon,** Oo Eraygii Rabbiga ayaa Yerusaleem ka yimid.⁴Isagu wuxuu u kala garsoori doonaa quruumaha dhexdooda, oo dad badan ayuu canaanan doonaa; seefahoodana waxay ka dhigi doonaan maraq, warmahooduna waxay ka dhigi doonaan manjar; **Qaranku seef uma qaadi doono quruun, dagaalna mar dambe ma baran doonaan.** ... ¹¹Indhaha dadka oo kibirsan ayaa la hoosaysiin doonaa, kibirkoodana dadka ayaa la

hoosaysiin doonaa, Rabbiga keliya ayaa maalintaas la sarraaysiin doonaa. (Ishacyaah 2:2-4,11)

Sidaas darteed, waxay noqon doontaa waqti nabad ah oo dunida ka dhacda. Ugu dambeyntii, tani weligeed ayay ahaan doontaa, iyadoo Ciise xukumi doono. Iyada oo lagu saleynayo qoraallo kala duwan (Sabuurradii 90:4; 92:1; Ishacyaah 2:11; Hoosheeca 6:2), Talmud-ka Yuhuuddu wuxuu baraa in tani ay soconayso 1,000 sano. (Babylonian Talmud: Tractate Sanhedrin Folio 97a).

Ishacyaah waxaa lagu dhiirrigeliyey inuu sidoo kale qoro kuwan soo socda:

⁶Waayo, waxaa inoo dhashay ilmo, waxaa layna siiyey wiil, oo dowladnimaduna waxay saaran tahay garbihiisa. Magiciisana waxaa loo bixin doonaa Cajiib, La-taliye, Ilaah Xoogga badan, Aabbaha Daa'imka ah, Amiirka Nabadda.⁷Kordhidda dowladnimadiisa iyo nabaddiisu dhammaad ma yeelan doonaan, oo carshiga Daa'uud iyo boqortooyadiisa ku dul yaal, si uu u amro oo uu ugu adkeeyo caddaalad iyo caddaalad wakhtigaas laga bilaabo, iyo tan iyo weligeedba. Ujeeddada Rabbiga ciidamadu waxay samayn doontaa tan. (Ishacyaah 9:6-7)

Fiiro gaar ah u yeelo in Ishacyaah uu sheegay in Ciise uu iman doono oo uu dhisi doono boqortooyo leh dowlad. In kasta oo dad badan oo sheeganaya Masiixa ay soo xiganayaan cutubkan, gaar ahaan Diseembar sannad kasta, waxay u janjeeraan inay iska indhatiraan inay wax ka badan tahay xaqiiqda ah in Ciise dhalan doono. Kitaabka Qudduuska ah wuxuu muujinayaa in Boqortooyada Ilaah ay leedahay dowlad leh sharciyo ka sarreeya dadka, iyo in Ciise uu boqor u noqon doono. Ishacyaah, Daanyeel, iyo kuwa kale ayaa sii sheegay.

Sharciyada Ilaah waa jidka jacaylka (Matayos 22:37-40; Yooxanaa 15:10) Boqortooyada Ilaahna waxaa lagu xukumi doonaa sharciyadaas. Sidaa darteed Boqortooyada Ilaah, inkastoo ay jiraan dad badan oo adduunka ku nool, waxay ku salaysnaan doontaa jacayl.

Sabuurro iyo waxyaabo kale oo badan

Ma ahayn oo keliya Daanyeel iyo Ishacyaah kuwa Ilaahay ku dhiirrigeliyay inay wax ka qoraan Boqortooyada Ilaah ee soo socota.

Yexesqeel waxaa lagu dhiirrigeliyey inuu qoro in kuwa ka tirsan qabiilooyinka Israa'iil oo dhan (ma aha Yuhuudda oo keliya) ee kala firdhiyey xilligii Dhibaataada Weyn la isugu soo ururin doono boqortooyada kunka sano ee soo socota:

¹⁷Haddaba waxaad tidhaahdaan, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Waxaan idinka soo ururin doonaa dadyowga, oo waxaan idinka soo ururin doonaa waddammadii aad ku kala firdheen, oo waxaan idin siin doonaa dalka Israa'iil.¹⁸Oo halkaasay tegi doonaan, oo waxay halkaas ka qaadi doonaan waxyaalaha karaahiyada ah oo dhan iyo waxyaalaha karaahiyada ah oo dhan.¹⁹Markaas waxaan siin doonaa hal qalbi, oo waxaan gelin doonaa ruux cusub, oo waxaan ka qaadi doonaa qalbi dhagax ah jidhkooda, oo waxaan siin doonaa qalbi jidh ah,²⁰si ay u socdaan qaynuunnadayda, oo ay u dhawraan xukummadayda oo ay u sameeyaan, oo ay dadkayga u noqdaan, aniguna waxaan noqon doonaa Ilaahooda.²¹Laakiinse kuwa qalbigoodu raaco rabitaanka waxyaalaha karaahiyada ah iyo waxyaalaha karaahiyada ah, waxaan falimahooda madaxooda kaga abaalmarin doonaa, ayaa Sayidka Rabbiga ahu leeyahay. (Yexesqeel 11:17-21)

Farcanka qabiilooyinka reer binu Israa'iil mar dambe ma kala firdhi doonaan, laakiin waxay addeeci doonaan qaynuunnada Ilaah oo waxay joojin doonaan cunista waxyaalaha karaahiyada ah (Laawiyyintii 11; Sharciga Kunoqoshadiisa 14).

Fiiro gaar ah u yeelo Sabuurrada soo socda oo ku saabsan warka wanaagsan ee boqortooyada Ilaah:

²⁷Dunida darafyadeeda oo dhammu way soo xusuusan doonaan oo Rabbigay u soo jeesan doonaan, Oo qolooyinka quruumaha oo dhammuna hortaaday ku sujuudi doonaan.²⁸Waayo, boqortooyada waxaa leh Rabbiga, Oo isaguna wuxuu u taliyaa quruumaha. (Sabuurradii 22:27-28)

⁶Carshigaagu, Ilaahow, waa weligiis iyo weligiis; Usha xaqnimadana waa usha boqortooyadaada. (Sabuurradii 45:6)

¹Rabbiga u heesa gabay cusub! Dhulka oo dhammow, Rabbiga u heesa.²Rabbiga u gabya, oo magiciisa ammaana, Maalinba maalin ka dambaysana wacdiya warka wanaagsan ee badbaadintiisa.³Ammaantiisa quruumaha dhexdooda ka sheega, Yaabkiisana dadyowga oo dhan dhexdooda ka sheega. (Sabuurradii 96:1-3; sidoo kale fiiri 1 Taariikhii 16:23-24)

¹⁰Rabbiyow, shuqulladaadu oo dhan way ku ammaani doonaan, quduusiintaaduna way ku barakayn doonaan.¹¹Waxay ka hadli doonaan ammaanta boqortooyadaada, Oo waxay ka hadli doonaan xooggaaga,¹²Si aan u ogeysiiyo binu-aadmiga shuqulladiisa waaweyn, Iyo ammaanta boqortooyadiisa.¹³Boqortooyadaadu waa boqortooyo weligeed ah, Oo boqortooyadaaduna way sii jirtaa tan iyo qarniyo oo dhan. (Sabuurradii 145:10-13)

Qorayaal kala duwan oo Axdiga Hore ku jira ayaa sidoo kale wax ka qoray qaybaha boqortooyada (tusaale ahaan Yexesqeel 20:33; Cobadyaah 21; Miikaah 4:7).

Markaa, markii Ciise bilaabay inuu baro injiilka Boqortooyada Ilaah, dhagaystayaashiisa degdegga ah waxay lahaayeen aqoon u leh fikradda aasaasiga ah.

4. Mise Rasuuladu waxay barayeen Injiilka Boqortooyada Ilaah?

In kasta oo dad badan ay u dhaqmaan sidii in injiilku yahay warka wanaagsan ee ku saabsan shakhsiyadda Ciise, xaqiiqadu waxay tahay in raacayaashii Ciise ay bareen injiilka Boqortooyada Ilaah. Taasi waa farriintii Ciise keenay.

Rasuul Bawlos wuxuu wax ka baray Boqortooyada Ilaah iyo Ciise:

⁸Markaasuu galay sunagogga, oo saddex bilood ayuu si geesinimo leh ugu hadlay, isagoo ka doodaya oo ku qancinaya waxyaalaha ku saabsan boqortooyada Ilaah. (Falimaha Rasuullada 19:8)

²⁵Runtii, hadda waan ogahay inaad dhammaantiin oo aan dhexdiinna ku wacdiyey boqortooyada Ilaah. (Falimaha Rasuullada 20:25)

²³Haddaba markay maalin u qabteen, dad badan ayaa u yimid hoygiisii, kuwaas oo uu u sharraxay oo si adag ugu marag furay boqortooyada Ilaah, isagoo ka dhaadhicinaya Ciise sharcigii Muuse iyo nebiyadiiba, tan iyo subaxdii ilaa fiidkii. ...³¹isagoo ku wacdiyaya boqortooyada Ilaah, oo baraya waxyaalaha ku saabsan Rabbi Ciise Masiix si kalsooni leh, oo aan cidina u diidin. (Falimaha Rasuullada 28:23,31)

Fiiro gaar ah u yeelo in Boqortooyada Ilaah aysan ku saabsanayn Ciise oo keliya (inkastoo uu qayb weyn ka yahay), maadaama Bawlos uu sidoo kale wax ka baray Ciise si gaar ah waxa uu ka baray Boqortooyada Ilaah.

Bawlos sidoo kale wuxuu ugu yeeray injiilka Ilaah, laakiin taasi wali waxay ahayd injiilka Boqortooyada Ilaah:

⁹... waxaan idinku wacdinay injiilka Ilaah ...¹²inaad u socotaan si istaahisha Ilaaha idiinku yeedhaya boqortooyadiisa iyo ammaantiisa. (1 Tesaloniika 2:9,12)

Bawlos wuxuu sidoo kale ugu yeeray injiilka Masiixa (Rooma 1:16). "Fariinta wanaagsan" ee Ciise, farriinta uu baray.

Ka fikir in aysan ahayn oo keliya injiil ku saabsan shakhsiyadda Ciise Masiix ama kaliya badbaadada shaqsiyeed. Bawlos wuxuu sheegay in injiilka Masiixa uu ku jiray addeecidda Ciise, soo laabashadiisa, iyo xukunka Ilaah:

⁶... Ilaah wuxuu ku abaal marin doonaa dhib kuwa idin dhiba,⁷iyo inuu idin siiyo kuwa dhiban nasasho markii Rabbi Ciise samada laga muujiyo isagoo wata malaa'igihiisa xoogga badan,⁸dab ololaya oo ka aargudanaya kuwa aan Ilaah aqoon iyo kuwa aan addeecin injiilka Rabbigeenna Ciise Masiix.⁹Kuwaas waxaa lagu ciqaabi doonaa halaag weligiis ah oo ka yimaada Rabbiga hortiisa iyo ammaanta xooggiisa,¹⁰Markuu yimaado, maalintaas, in quduusiintiisa lagu ammaano oo lagu ammaano kuwa rumaysta oo dhan, maxaa yeelay markhaatifurkayagii dhexdiinna waa la rumaystay. (2 Tesaloniika 1:6-10)

Axdiga Cusubi wuxuu muujinayaa in boqortooyadu ay tahay wax aan heli doonno, ee maaha inaan hadda si buuxda u haysanno:

²⁸Waxaan helaynaa boqortooyo aan la gariirin karin. (Cibraaniyada 12:28)

Waan fahmi karnaa oo waxaan rajeyneynaa inaan qayb ka noqono Boqortooyada Ilaah hadda, laakiin si buuxda uma aanan gelin.

Bawlos si gaar ah ayuu u xaqiijiyay in qofku uusan si buuxda u gelin Boqortooyada Ilaah isagoo ah qof dhimanaya, sida ay dhacdo ka dib sarakicidda:

⁵⁰Haddaba waxaan leeyahay, walaalayaalow, jidhka iyo dhiiggu ma dhaxli karaan boqortooyada Ilaah; qudhunkuna ma dhaxli karo qudhun la'aanta.⁵¹Bal eega, waxaan idiin sheegayaa wax qarsoon: Dhammaanteen ma wada seexan doonno, laakiin dhammaanteen waa la beddeli doonaa.⁵²Daqiiqad, il bilig ah, markii buunka ugu dambeeya la yeedhiyo. Waayo, buunku wuu dhawaaqi doonaa, kuwii dhintayna waa la sara kicin doonaa iyagoo aan qudhmin, waana layna beddeli doonaa (1 Korintos 15:50-52)

¹Haddaba waxaan kugu amrayaa Ilaah hortiisa iyo Rabbi Ciise Masiix, kan xukumi doona kuwa nool iyo kuwa dhintayba muuqashadiisa iyo boqortooyadiisa.

(2 Timoteyos 4:1)

Bawlos ma uusan barin oo keliya taas, laakiin sidoo kale wuxuu baray in Ciise uu Boqortooyada u dhiibi doono Ilaaha Aabbaha ah:

²⁰Laakiin hadda Masiixu wuu ka soo sara kacay kuwii dhintay, wuxuuna noqday midhaha ugu horreeya kuwa hurda.²¹Waayo, maadaama dhimashadu ay ku timid nin, sarakicidda kuwii dhintayna waxay ku timid nin.²²Waayo, sida dhammaan Aadan ugu dhintaan, sidaas oo kalena dhammaan Masiixa ayaa lagu noolaan doonaa.²³Laakiin mid kasta oo isku xigxiga: Masiixa midhaha ugu horreeya, ka dibna kuwa Masiixa ah imaatinkiisa.²⁴Markaas dhammaadku wuu iman doonaa, markuu boqortooyada u dhiibo Ilaaha Aabbaha ah, markuu dhammeeyo xukunka oo dhan iyo amar kasta iyo xoog kasta.²⁵Waayo, waa inuu boqor noqdaa ilaa uu cadaawayaashiisa oo dhan cagihiisa hoostooda geliyo. (1 Korintos 15:20-25)

Bawlos wuxuu kaloo baray in kuwa aan xaqa ahayn (kuwa jebiya amarrada) aysan dhaxli doonin Boqortooyada Ilaah:

⁹Miyaydnaan ogayn in kuwa aan xaqa ahayni ayan dhaxli doonin boqortooyada Ilaah? Yaan laydin khiyaanayn. Kuwa sinaysta, ama kuwa sanam caabuda, ama dhillayaasha, ama khaniisiinta, ama kuwa isku jinsiga ah.¹⁰ama tuugag, ama kuwa wax hunguri weyn, ama kuwa sakhraama, ama kuwa wax caaya, ama kuwa wax dulma ma dhaxli doonaan boqortooyada Ilaah. (1 Korintos 6:9-10)

¹⁹Shuqullada jidhku waa muuqdaan, kuwaas oo ah sino, sino, wasakhnimo, dhillanimo,²⁰sanam caabudid, sixir, nacayb, muran, xaasidnimo, xanaaq, hammiyo danaystenimo, khilaaf, bidco,²¹xaasidnimo, dil, sakhraannimo, rabshooyin, iyo wixii la mid ah; kuwaas oo aan hore idiinku sheegay, sidaan hore idiinku

sheegay, in kuwa waxyaalahan oo kale sameeya ayan dhaxli doonin boqortooyada Ilaah. (Galatiya 5:19-21)

⁵Waayo, tan waad og tihiin in dhillay, ama qof wasakh ah, ama nin damac xun oo sanam caabuda, uusan dhaxal ku lahayn boqortooyada Masiixa iyo Ilaah. (Efesos 5:5)

Ilaahay wuxuu leeyahay heerar wuxuuna dalbanayaa ka toobad keenista dembiga si uu u awoodo inuu galo boqortooyadiisa. Adeecidda Ilaah ayaa loo baahan yahay si loo helo Ruuxa Quduuska ah iyo sidoo kale si loo helo badbaado:

²⁹... Butros iyo rasuulladii... waxay yiraahdeen, “Waxaa naga waajib ah inaan Ilaah addeecno halkii aan dadka addeeci lahayn. ...³²Annaguna markhaatiyaal baan ka nahay waxyaalahan, sida Ruuxa Quduuska ah oo Ilaah siiyey kuwa addeeca isaga.” (Falimaha Rasuullada 5: 29, 32)

⁵Masiixa...⁸In kasta oo uu ahaa Wiil, haddana wuxuu addeecid ku bartay waxyaalihii uu ku xanuunsaday.⁹Oo markuu kaamil noqday, wuxuu noqday sababta badbaadada weligeed ah kuwa isaga addeeca oo dhan (Cibraaniyada 5:5,8-9).

Rasuul Bawlos wuxuu ka digay in qaar aysan bari doonin in injiilka Ciise uu yahay jawaabta, laakiin si kale ayaa la aqbali karaa:

³Nimco iyo nabad ka timaada Ilaaha Aabbaha ah iyo Rabbigeenna Ciise Masiix,⁴kan naftiisa u bixiyey dembiyadeenna aawadood, si uu inaga samatabbixiyo wakhtigan sharka leh ee hadda jira, sida uu yahay doonista Ilaaha Aabbaha ah.⁵Isaga ammaanuu ha u ahaato weligiis iyo weligiis. Aamiin.⁶Waxaan la yaabanahay inaad dhawaan ka leexanaysaan kii idiinku yeedhay nimcada Masiixa, una leexanaysaan injiil kale,⁷taas oo aan ahayn mid kale; laakiin waxaa jira kuwo idin dhibaya oo doonaya inay qalloociyaan injiilka Masiixa.⁸Laakiin xitaa haddii annaga ama malaa'ig samada ka timid ay idinku wacdiyaan injiil kale oo aan ahayn wixii aan idinku wacdinay, ha inkaarnaado.⁹Sidaan hore u nidhi, haddana waxaan

mar kale leeyahay, haddii qof idinku wacdiyo injiil kale oo aan ahayn kii aad hesheen, ha inkaarnaado. (Galatiya 1:3-9)

³Laakiin waxaan ka baqayaa, si uun, sida abeesadu khiyaanaysay Xaawa, sidaas oo kale maskaxdiinnu way ka kharribmi kartaan fudaydka ku jira Masiixa.⁴Waayo, haddii kan imanayaa uu wacdiyo Ciise kale oo aanaan ku wacdiyin, ama haddii aad heshaan ruux kale oo aadan helin, ama injiil kale oo aadan aqbalin, waad u dulqaadan kartaan! (2 Korintos 11:3-4)

Maxay ahayd "kan kale" iyo "kala duwan," oo run ahaantii been ah, injiil?

Injiilka beenta ah wuxuu leeyahay qaybo kala duwan.

Guud ahaan, injiilka beenta ah waa inaad rumaysato inaad u baahnayn inaad Ilaah adeeciso oo aad runtii ku dadaalto inaad si daacad ah ugu noolaato jidkiisa adigoo sheeganaya inaad taqaan isaga (cf. Matayos 7:21-23). Waxay u janjeertaa inay tahay mid danaystenimo ku salaysan.

Abeesadii ayaa Xaawa khiyaanaysay si ay u hesho injiil been ah ku dhawaad 6000 oo sano ka hor (Bilowgii 3)—aadamuhuna waxay rumaysnaayeen inay ka yaqaaniin Ilaah oo ay tahay inay naftooda u go'aamiyaan wanaagga iyo xumaanta tan iyo markaas. Haa, ka dib markii Ciise yimid, magaciisa badanaa waxaa lagu lifaaqi jiray injiil been ah oo kala duwan—taasina way sii socotay waxayna sii socon doontaa ilaa wakhtigii Masiixiga ugu dambeeya.

Hadda dib ugu noqoshada wakhtigii Rasuul Bawlos, injiilka beenta ah asal ahaan wuxuu ahaa isku darka Gnostic/Surfaalka runta iyo khaladka. Gnostic asal ahaan waxay aaminsanaayeen in aqoon gaar ah ay tahay waxa loo baahan yahay si loo helo aragti ruuxi ah, oo ay ku jirto badbaadada. Gnostic waxay u janjeereen inay rumaystaan in waxa jidhku sameeyo aysan lahayn wax cawaaqib gaar ah leh waxayna ka soo horjeedeen inay Ilaah addeecaan arrimaha sida Sabtida maalinta toddobaad. Mid ka mid ah hoggaamiye been ah oo noocaas ah wuxuu ahaa Simon Magus, oo Rasuul Butros canaantay/u digay (Falimaha Rasuullada 8:18-21).

Laakiin ma fududa

Axdiga Cusubi wuxuu muujinayaa in Filibos baray Boqortooyada Ilaah:

⁵Markaasaa Filibos wuxuu tegey magaalada Samaariya, oo wuxuu dadkii ku wacdiyey Masiixa. ...¹²Way rumaysteen Filibos markuu wacdiyey waxyaalaha ku saabsan boqortooyada Ilaah... (Falimaha Rasuullada 8:5,12)

Si kastaba ha ahaatee, Ciise, Bawlos, iyo xertiisii waxay bareen inaysan fududayn in la galo Boqortooyada Ilaah:

²⁴Ciise markuu arkay inuu aad u calool xumaaday, wuxuu yidhi, Kuwa hodanka ah waa ku adag tahay inay boqortooyada Ilaah galaan!²⁵Waayo, waxaa ka fudud in awr irbad daloolkeeda ka dhex maro intii uu taajir noqon lahaa inuu boqortooyada Ilaah galo.

²⁶Markaasaa kuwii maqlay waxay yidhaahdeen, Haddaba yaa badbaadi kara?

²⁷Laakiin wuxuu yidhi, "Waxyaalaha aan dadka u suurtoobin way u suurtoobaan Ilaah." (Luukos 18:24-27)

²²"Waa inaynu dhibaatooyin badan ku galnaa boqortooyada Ilaah." (Falimaha Rasuullada 14:22)

³Walaalayaalow, waannu idinku waajib ku nahay inaannu Ilaah ugu mahadnaqno had iyo jeer aawadiin, sida ay idiin habboon tahay, maxaa yeelay, rumaysadkiinnu aad buu u kordhayaa, jacaylka aad midkiin kasta u qabtaanna aad buu u badan yahay.⁴Si aan annaguba idiinku faanno kiniisadaha Ilaah dhexdooda dulqaadashadiinna iyo rumaysadkiinna aad ku leedihiin silcintiinna iyo dhibaatooyinkiinna oo dhan oo aad u adkaysataan,⁵taas oo ah caddayn cad oo ku saabsan xukunka xaq ah ee Ilaah, si laydinku tiriyo kuwo istaahila boqortooyada Ilaah, oo aad u xanuunsataan;⁶Waayo, waa xaq xagga Ilaah inuu kuwa idin dhiba dhib ugu abaalgudo dhib,⁷iyo inuu idin siiyo kuwa dhiban nasasho markii Rabbi Ciise samada laga muujiyo isagoo wata malaa'igihiiisa xoogga badan, (2 Tesaloniika 1:3-7).

Dhibaatooyinka wakhtigan jira awgood, qaar baa hadda loo yeedhay oo la doortay wakhtigan si ay qayb uga noqdaan (Matayos 22:1-14; Yooxanaa 6:44; Cibraaniyada 6:4-6). Kuwa kalena waa la magacaabi doonaa hadhow, sida Kitaabka Quduuska ah uu muujinayo in "kuwa xagga ruuxa ka qaldama ay garasho heli doonaan, kuwa cawdana waxay baran doonaan cilmiga" (Ishacyaah 29:24).

Rasuul Butros wuxuu baray in boqortooyadu ay weligeed tahay, iyo in injiilka Ilaah si taxaddar leh loo addeeco haddii kale waxaa jiri doona xukun:

¹⁰Haddaba walaalayaalow, aad ugu dadaala inaad xaqiijisaan yeedhistiinna iyo doorashadiinna, waayo, haddaad waxyaalahan samaysaan weligiin ma turunturoon doontaan;¹¹Sidaas darteed waxaa si weyn laydiin siin doonaa gelitaan boqortooyada weligeed ah oo Rabbigeenna iyo Badbaadiyeheenna Ciise Masiix. (2 Butros 1:10-11)

¹⁷Waayo, waxaa la gaadhay wakhtigii xukunka laga bilaabi lahaa guriga Ilaah; haddiise ay marka hore naga bilaabato, maxay ahaan doontaa dhammaadka kuwa aan addeecin injiilka Ilaah? (1 Butros 4:17)

Buugaagta Ugu Dambeeya ee Kitaabka Qudduuska ah iyo Boqortooyada

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu barayaa in "Ilaah waa jacayl" (1 Yooxanaa 4:8,16) iyo Ciise waa Ilaah (Yooxanaa 1:1,14) - Boqortooyada Ilaah waxay yeelan doontaa Boqor jacayl ah oo sharciyadiisu ay taageeraan jacaylka, ee maaha nacaybka (cf. Muujintii 22:14-15).

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu kaloo muujinayaa in Ilaah uu soo diri doono malaa'ig ku dhawaaqi doonta injiilka weligiis ah ee boqortooyada Ilaah (Muujintii 14:6-7) ka dibna malaa'ig kale si ay u muujiso in inkastoo ay u muuqato mid weyn, haddana Baabuloon way dhacaysaa (Muujintii 14:8-9). Farriimahani waxay noqon doonaan xaqiijin ka saraysa injiilka oo adduunku hore u heli doono markhaati ahaan oo ay u eegi doonaan inay yihiin arrimo u gaar ah "dad badan" oo u yimaada Ilaah dhammaadka (Muujintii 7:9-14). Si ka duwan awoodda ugu dambeysa ee Baabiloon ee

soo bixi doonta oo dhici doonta (cf. Muujintii 18:1-18), marxaladda ugu dambeysa ee boqortooyada Ilaah waxay sii jirtaa weligeed:

¹⁵Markaasaa malaa'igtii toddobaad ka dhawaajisay: Oo waxaa samada ka yeedhay codad waaweyn oo leh, Boqortooyadii dunidu waxay noqdeen boqortooyooyinkii Rabbigeenna iyo Masiixiisa, oo isagu wuu talin doonaa weligiis iyo weligiisba! (Muujintii 11:15)

Ciise wuxuu xukumi doonaa boqortooyada! Kitaabka Qudduuska ahna wuxuu shaaca ka qaadayaa laba ka mid ah cinwaannadiisa:

¹⁶Oo khamiiskiisa iyo bowdadiisana waxaa ku qornaa magac: BOQORKA BOQORRADA IYO SAYIDKA SAYIDYADA. (Muujintii 19:16)

Laakiin ma Ciise baa kan keliya ee xukumi doona? Fiiro gaar ah u yeelo qaybtan:

⁴Oo waxaan arkay carshiyo, oo waxaa ku fadhiistay xukun, oo waxaa loo dhiibay. Markaasaan arkay nafihii kuwii madaxa looga jaray markhaatifurkoodii Ciise iyo ereyga Ilaah aawadiis, oo aan caabudin bahalkii ama sanamkiisii, oo aan calaamaddiisii ku helin fooddooda iyo gacmahooda toona. Oo way noolaayeen oo waxay la xukumeen Masiixa kun sannadood. . .⁶Waxaa barakaysan oo quduus ah kii qayb ka leh sarakicidda kowaad. Dhimashada labaadna awood kuma laha, laakiin waxay ahaan doonaan wadaaddo Ilaah iyo Masiixa, oo waxay isaga la talin doonaan kun sannadood. (Muujintii 20:4,6)

Masiixiyiinta dhabta ah waa la soo sarakici doonaa si ay ula taliyaan Masiixa kun sano! Boqortooyadu waxay sii jiri doontaa weligeed (Muujintii 11:15), laakiin boqornimadii quduusiintii ugu horreysay ee la soo sarakiciyay ee lagu xusay Muujintii 20:6 waxay ahayd kun sano oo keliya. Tani waa sababta aan tan hore ugu tilmaamay wejiga koowaad ee boqortooyada - wejiga jireed, kan kun-sano, marka loo eego wejiga kama dambaysta ah, kan ruuxiga ah.

Dhacdooyin dhowr ah ayaa lagu taxay Kitaabka Muujintii iyagoo dhacaya inta u dhaxaysa marxaladda kunka sano iyo marxaladda ugu dambeysa ee Boqortooyada Ilaah:

⁷Haddaba marka kunka sannadood dhammaadaan, Shaydaanka ayaa laga sii dayn doonaa xabsigiisa⁸oo wuxuu u soo bixi doonaa inuu khiyaaneeyo quruumaha ku jira afarta gees ee dhulka, Juuj iyo Maajuuj, inuu isu soo ururiyo dagaalka, oo tiradooduna tahay sida ciidda badda. ...¹¹Markaasaan arkay carshi cad oo weyn iyo kii ku fadhiyey, oo wejigiisa dhulkii iyo samadiiba ka carareen. Oo meelna looma helin.¹²Oo waxaan arkay kuwii dhintay, yaryar iyo waaweynba, oo taagan Ilaah hortiisa, oo buugaag baa la furay. Markaasaa buug kale la furay, kaas oo ah Kitaabka Nolosha. Markaasaa kuwii dhintay lagu xukumay sidii shuqulladoodu ahaayeen, waxyaalihii ku qornaa kitaabbada.¹³Baddiina waxay sii daysay kuwii dhintay ee ku jiray, dhimashadii iyo Haadeesna waxay sii daayeen kuwii dhintay ee ku jiray. Oo mid walba waxaa lagu xukumay sidii shuqulladiisu ahaayeen.¹⁴Markaasaa Geeridii iyo Haadees lagu tuuray baddii dabka ahayd. Kanu waa dhimashadii labaad.¹⁵Oo ku alla kii aan laga helin kitaabka nolosha oo ku qoran waxaa lagu tuuray baddii dabka ahayd. (Muujintii 20:7-8, 11-15)

Kitaabka Muujintii wuxuu muujinayaa in ay jiri doonto marxalad dambe oo boqortooyada ah oo iman doonta ka dib kunka sano ee xukunka iyo ka dib dhimashada labaad ee kuwa si joogto ah u diida toobad keenka iyo siyaabaha Ilaah:

¹Hadda waxaan arkay samada cusub iyo dhul cusub, waayo, samadii hore iyo dhulkii hore way dhammaadeen. Sidoo kale badna ma jirin.²Markaasaan, Yooxanaa, arkay magaalada quduuska ah, oo ah Yerusaleem cusub, oo samada ka soo degaysa xagga Ilaah, oo loo diyaariyey sidii aroosad ninkeedii loo sharraxay.³Oo waxaan samada ka maqlay cod weyn oo leh, Bal eeg, taambuuggii Ilaah wuxuu la jiraa dadka, oo wuu la degganaan doonaa iyaga, oo iyaguna waxay ahaan doonaan dadkiisa. Ilaah qudhiisu wuu la jiri doonaa iyaga, oo wuxuu ahaan doonaa Ilaahooda.⁴Ilaahna indhahooda ilmo kastuu ka tirtiri doonaa,

dhimashona mar dambe ma jiri doonto, murug iyo oohin toona, xanuun dambena ma jiri doono, waayo, waxyaalihii hore way dhammaadeen.” (Muujintii 21:1-4)

¹Oo wuxuu i tusay webi saafi ah oo biyaha nolosha ah, oo u dhalaalaya sida kiristaal, oo ka soo baxaya carshiga Ilaah iyo Wanka.²Wadada dhexdeeda, iyo labada dhinac ee webiga, waxaa ku yiil geedkii nolosha, kaas oo dhalayay laba iyo toban midho, geed kastana midhihiisa ayuu bil kasta bixin jiray. Caleenta geedku waxay u ahayd bogsiinta quruumaha.³Oo habaar dambe ma jiri doono, laakiinse carshiga Ilaah iyo kan Wanka ayaa ku jiri doona, addoommadiisuna way u adeegi doonaan.⁴Waxay arki doonaan wejigiisa, oo magaciisuna wuxuu ku oolli doonaa wejigooda.⁵Habeen ma jiri doono halkaas: uma baahna laambad iyo iftiin qorraxeed toona, waayo, Rabbiga Ilaaha ah ayaa iftiin siiya. Oo iyana waxay talin doonaan weligood iyo weligoodba. (Muujintii 22:1-5)

Ogsoonow in boqortooyadan, oo ah ka dib kunka sano, ay ku jirto addoommada Ilaah oo ay weligeed sii jirto. Magaalada Quduuska ah, oo jannada lagu diyaariyey, waxay ka tagi doontaa jannada waxayna soo degi doontaa dhulka. Kani waa bilowga wejiga ugu dambeeya ee Boqortooyada Ilaah. Waqti aan lahayn xanuun ama silic dambe!

Kuwa camalka qabow waxay dhaxli doonaan dhulka (Matayos 5:5) iyo wax kasta (Muujintii 21:7). Dhulka, oo ay ku jirto Magaalada Quduuska ah ee dul saaran, way fiicnaan doonaan sababtoo ah waddooyinka Ilaah ayaa la fulin doonaa. Ogow taas:

⁷Kororka dowladnimadiisa iyo nabaddiisu dhammaad ma yeelan doonaan, (Ishacyaah 9:7)

Sida iska cad waxaa jiri doona kobac ka dib marka wejiga ugu dambeeya ee Boqortooyada Ilaah uu bilaabmo maadaama dhammaan ay u hoggaansami doonaan dowladda Ilaah.

Kani wuxuu noqon doonaa waqti aad u wanaagsan:

⁹Laakiin sida qoran, "Ishu ma arag, dhegtuna ma maqlin, Oo qalbiga dadkana ma gelin, Waxyaalo Ilaah u diyaariyey kuwa isaga jecel."¹⁰Laakiin Ilaah baa inoogu muujiyey Ruuxiisa. (1 Korintos 2:9-10)

Waa waqti jacayl, farxad, iyo raaxo waarta. Waxay noqon doontaa waqti cajiib ah! Boqortooyada Ilaah waxay samayn doontaa waara aad u wanaagsan. Miyaadan rabin inaad qaybtaada ku yeelato?

5. Ilo ka baxsan Axdiga Cusub ayaa baray Boqortooyada Ilaah

Ma macallimiintii hore ee Masiixa u maleeyeen inay ahayd inay wacdiyaan injiilka Boqortooyada Ilaah ee dhabta ah?

Haa.

Sannado ka hor, muxaadaro uu jeediyay Professor Bart Ehrman oo ka tirsan Jaamacadda North Carolina, wuxuu si isdaba joog ah, oo sax ah, ugu nuuxnuuxsaday in si ka duwan inta badan Masiixiyiinta maanta sheeganaya, Ciise iyo raacayaashiisii hore ay ku dhawaaqeen Boqortooyada Ilaah. Inkasta oo fahamka guud ee Dr. Ehrman ee Masiixiyadda uu aad uga duwan yahay kan Kaniisadda sii socota ee Ilaah, waxaan ku heshiin lahayn in injiilka boqortooyada uu yahay waxa Ciise laftiisu ku dhawaaqay oo raacayaashiisuna ay rumaysnaayeen. Waxaan sidoo kale ku heshiin lahayn in dad badan oo maanta sheeganaya Masiixiyaddu aysan taas fahmin.

Qorista iyo Khudbaddii Axdiga Cusub ee ugu Da'da Weynayd

Boqortooyada Ilaah waxay ahayd qayb muhiim ah oo ka mid ah waxa la sheegayo inay tahay “khudbaddii Kiristaanka ugu da'da weyn ee dhamaystiran” (Holmes M.W. *Ancient Christian Sermon. The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations*, 2nd ed. Baker Books, Grand Rapids, 2004, p. 102). Khudbaddan Masiixiga ah ee Qadiimiga ah waxay ka kooban tahay hadalladan ku saabsan boqortooyada:

^{5:5}Intaa waxaa dheer, walaalayaalow, waad ogtihiin in joogitaankeenna adduunka jidhka uu yahay mid aan qiimo lahayn oo ku meel gaar ah, laakiin ballanka Masiixa waa mid weyn oo cajiib ah: nasasho boqortooyada imanaysa iyo nolosha weligeed ah.

Hadalka kor ku xusan wuxuu muujinayaa in boqortooyadu aanay hadda ahayn, laakiin ay iman doonto oo ay weligeed ahaan doonto. Intaa waxaa dheer, khudbaddan qadiimiga ah waxay sheegaysaa:

^{6:9}Haddaba haddii xitaa dadka xaq ah ee kuwan oo kale ahi aysan carruurtooda ku badbaadin karin camalkooda xaq ah, maxaan hubnaa inaan galno boqortooyada Ilaah haddii aynaan ku guuldaraysan inaan baabtiiskeenna ka dhigno mid nadiif ah oo aan nijaas ahayn? Ama yaa noqon doona u doodeheenna, haddii aan la helin inaan haysanno shuqullo quduus ah oo xaq ah?^{9:6}Haddaba aan isjeclaanno, si aan dhammaanteen u galno boqortooyada Ilaah.^{11:7}Sidaa darteed, haddii aan ognahay waxa Ilaah hortiisa ku qumman, waxaan geli doonnaa boqortooyadiisa oo waxaan heli doonnaa ballanqaadyo "dhegtu aanay maqlin, indhona aanay arag, qalbiga dadkuna aanay malayn."

^{12:1}Haddaba aan saacadba saacad ka saacad u sugno boqortooyada Ilaah jacayl iyo xaqnimo, maadaama aynaan garanayn maalinta Ilaah soo muuqan doono.^{12:6}wuxuu leeyahay, boqortooyada Aabbahay way iman doontaa.

Hadallada kor ku xusan waxay muujinayaan in loo baahan yahay jacayl ku yimaada nolol habboon, inaan weli gelin Boqortooyada Ilaah, iyo inay dhacdo ka dib maalinta Ilaah soo muuqdo - taasi waa ka dib marka Ciise mar kale soo laabto. Waa boqortooyada Aabbaha, boqortooyaduna maaha Ciise oo keliya.

Waa wax xiiso leh in wacdigii ugu da'da weynaa ee Masiixiga ahaa ee Ilaah u oggolaaday inuu noolaado uu baro isla Boqortooyada Ilaah ee Axdiga Cusubi barayo iyo Kaniisadda sii socota ee Ilaah hadda waxay baraysaa (waa suurtoagal in ay ka iman karto Kaniisadda Ilaah ee dhabta ah, laakiin aqoontayda xaddidan ee Giriigga ayaa xaddidaysa awoodda aan u leeyahay inaan sameeyo bayaan adag).

Hoggaamiyeyaasha Kaniisadda ee Qarnigii Labaad iyo Injiilka Boqortooyada

Waa in la ogaadaa horraantii qarnigii 2aad in Papias, oo ahaa dhegaystihii John iyo saaxiibkii Polycarp oo ay Roomaaniyiintu u arkeen inuu yahay quduus, uu baray boqortooyada kunka sano. Eusebius wuxuu qoray in Papias uu baray:

... waxaa jiri doona kun sano ka dib sarakicidda kuwii dhintay, marka xukunka shakhsi ahaaneed ee Masiixa lagu dhisi doono dhulkan. (Fragments of Papias, VI. See also Eusebius, Church History, Book 3, XXXIX, 12)

Papias wuxuu baray in tani ay noqon doonto waqti aad u badan:

Sidoo kale, [Wuxuu yiri] in xabuub sarreen ah uu soo saari doono toban

kun oo dhegood, iyo in dheg kastaa yeelan doonto toban kun oo xabbo, iyo in hadhuudh kastaa uu soo saari doono toban rodol oo bur cad oo saafi ah; iyo in tufaaxa, iyo iniinaha, iyo cawsku ay soo saari doonaan qiyaas isku mid ah; iyo in dhammaan xayawaanka, oo markaas quudiya wax soo saarka dhulka oo keliya, ay noqon doonaan kuwo nabad ah oo is-waafajiya, oo ay si buuxda ugu hoggaansamaan aadanaha.” [Maraggu wuxuu waxyaalahan ku caddeeyay qoraal ahaan Papias, nin hore, oo ahaa dhegaystaha John iyo saaxiibka Polycarp, oo ku jira rubuc ka mid ah buugaagtiisa; waayo, shan buug ayaa isaga qoray...] (Fragments of Papias, IV)

Qoraalka Warqadda Axdiga Cusub ee loo diray Korintos wuxuu sheegayaa:

^{42:1-3}Rasuulladu waxay Injiilka nooga heleen Rabbi Ciise Masiix; Ciise Masiixna Ilaah baa laga soo diray. Haddaba Masiixu wuxuu ka yimid Ilaah, rasuulladuna waxay ka yimaadeen Masiixa. Labadooduba waxay ku yimaadeen doonista Ilaah siday u kala horreeyeen. Haddaba markay heleen amar, oo si buuxda loogu hubiyay sarakicidda Rabbigeenna Ciise Masiix, oo lagu xaqiijiyay ereyga Ilaah iyagoo hubanti buuxda ka helay Ruuxa Quduuska ah, waxay ku baxeen warka wanaagsan ee ah in boqortooyada Ilaah iman doonto.

Polycarp oo reer Smyrna ahaa wuxuu ahaa hoggaamiye Masiixi ah oo hore, kaasoo sidoo kale ahaa xertii Yooxanaa, oo ahaa rasuulladii ugu dambeeyay ee dhintay. Polycarp qiyaastii 120-135 AD wuxuu baray:

Waxaa barakaysan masaakiinta iyo kuwa xaqnimada aawadeed loo silciyo, waayo, boqortooyada Ilaah iyagaa leh. (Polycarp. Letter to the Philippians, Chapter II. From Ante-Nicene Fathers, Volume 1 as edited by Alexander Roberts & James Donaldson. American Edition, 1885)

Haddaba, annagoo og in "Ilaahay aan lagu majaajiloon," waa inaan ku soconno amarkiisa iyo ammaantiisa ...Waa hagaag in laga gooyo damacyada dunida ku jira, maadaama "damac kasta uu la dagaallamo ruuxa;" iyo "ma jiro kuwa sinaysta, ama kuwa nacasnimada ah, ama kuwa naftooda ku xadgudba dadka, ma dhaxli doonaan boqortooyada Ilaah," ama kuwa sameeya waxyaabo aan iswaafaqsanayn oo aan habboonayn. (ibid, Chapter V)

Haddaba aan isaga ugu adeegno cabsi iyo naxariis oo dhan, sida uu isagu nagu amray, iyo sidii rasuulladii Injiilka noo wacdiyey, iyo nebiyadii hore u sii sheegay imaatinka Rabbiga. (ibid, Chapter VI)

Sida kuwa kale ee Axdiga Cusub ku jira, Polycarp wuxuu baray in kuwa xaq ah, ee aan ahayn kuwa jebiya amarka, ay dhaxli doonaan Boqortooyada Ilaah.

Waxaa sidoo kale la sheegay in Polycarp uu baray waxyaabaha soo socda:

Sabtida xigtayna wuxuu yidhi: 'Maqla waanintayda, carruurta Ilaah ee aan jeclahayow. Waxaan idinku dhaariyey markii kiniisadaha joogeen, haddana mar kale waxaan idinku waaninayaa inaad dhammaantiin si qurux badan oo qumman ugu socotaan jidka Rabbiga...Soo jeeda, oo mar kale diyaar ahaada, qalbiyadiinna yaan la cuslayn, amarka cusub ee ku saabsan jacaylka midkiinba midka kale, imaatinkiisa oo si lama filaan ah u muuqda sida hillaac degdeg ah, xukunka weyn ee dabka, nolosha weligeed ah, boqortooyadiisa aan dhiman karin. Oo wax kasta oo Ilaah baraya, markaad baadhaan Qorniinka ruuxiga ah, ku xaraar qalinka Ruuxa Quduuska ah qalbiyadiinna, si amarradu ay idiinku sii jiraan aan la tirtiri karin.' (Life of Polycarp, Chapter 24. J. B. Lightfoot, The Apostolic Fathers, vol. 3.2, 1889, pp. 488-506)

Melito oo ka tirsan Sardis, oo ahaa hoggaamiye Kaniisadda Ilaah, qiyaastii 170 AD, wuxuu baray:

Waayo, runtii sharcigii lagu soo saaray injiilka - kii hore ee cusub, labaduba waxay ka soo baxayaan Siyoon iyo Yeruusaalem; iyo amarkii lagu soo saaray nimco, iyo nooca ku jira badeecada la dhammeeyey, iyo wanka ku jira Wiilka, iyo idaha ku jira nin, iyo ninka ku jira Ilaah ...

Laakiin injiilku wuxuu noqday sharraxaadda sharciga iyo waxa uu ka kooban yahay

dhammaystirka, halka kaniisaddu ay noqotay kaydka runta...

Kani waa kii naga soo badbaadiyay addoonsiga una gudbay xorriyad, gudcurka una gudbay iftiin, dhimashada una gudbay nolosha, kaligii talisnimada una gudbay boqortooyo weligeed ah. (Melito. Homily On the Passover. Verses 7,40, 68. Translation from Kerux: The Journal of Online Theology. <http://www.kerux.com/documents/KeruxV4N1A1.asp>)

Sidaas darteed, Boqortooyada Ilaah waxaa loo yaqaanay inay tahay wax waara, oo aan ahayn Kaniisadda Katooliga Masiixiga ama Roomaanka ee hadda jirta, waxaana ku jiray sharciga Ilaahay.

Qoraal kale oo qarnigii labaad ee bartamihisii dabayaaqadiisii ayaa dadka ku boorriyay inay eegaan boqortooyada:

Sidaa darteed, midkiinna yuusan mar dambe is qarin oo dib u eegin, laakiin si ikhtiyaari ah ugu soo dhowaan Injiilka boqortooyada Ilaah. (Roman Clement. Recognitions, Book X, Chapter XLV. Excerpted from Ante-Nicene Fathers, Volume 8. Edited by Alexander Roberts & James Donaldson. American Edition, 1886)

Intaa waxaa dheer, inkastoo aysan si cad u qarin mid ka mid ah kaniisadda runta ah, qoraalka qarnigii dhexe ee cinwaankiisu ahaa Shepherd of Hermas ee turjumaadda Roberts & Donaldson wuxuu adeegsaday ereyga "boqortooyada Ilaah" afar iyo toban jeer.

Masiixiyiinta runta ah, iyo xitaa kuwa badan oo si fudud u sheeganaya Masiixa, waxay wax ka ogaayeen Boqortooyada Ilaah qarnigii labaad.

Xitaa wadaadka Roomaanka Katooliga iyo Orthodox-ka Bariga Irenaeus wuxuu fahmay in sarakicidda ka dib, Masiixiyiintu ay geli doonaan Boqortooyada Ilaah. Fiiri gaar ah u yeelo wuxuu qoray, qiyaastii 180 AD:

Waayo, sidaas oo kale ayay yihiin kuwa rumaystay, maxaa yeelay, Ruuxa Quduuska ah oo isaga lagu siiyey baabtiiska ayaa had iyo jeer ku jira, oo uu qofka qaataa hayo, hadduu ku socdo runta iyo quduusnimada iyo xaqnimada iyo dulqaadashada dulqaadka leh. Waayo, naftani waxay ku jirtaa sarakicid kuwa rumaysta, jidhku wuxuu mar kale helayaa nafta, oo la socda xoogga Ruuxa Quduuska ah, isagoo sara kacaya oo galaya boqortooyada Ilaah. (Irenaeus, St., Bishop of Lyon. Translated from the Armenian by Armitage Robinson. The Demonstration of the Apostolic Preaching, Chapter 42. Wells, Somerset, Oct. 1879. As published in SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE. NEW YORK: THE MACMILLAN CO, 1920)

Theophilus oo Antiyokh ah ayaa baray:

Waxaan ka hadlayaa wanaaggiisa; haddaan ugu yeero Boqortooyo, ammaantiisa waan xusaa... Waayo, haddii uu ka dhigay mid aan dhiman karin tan iyo bilowgii, wuxuu ka dhigi lahaa Ilaah. ... Haddaba, ma uusan samayn mid aan dhiman karin iyo mid aan dhiman karin, laakiin, sidaan kor ku soo sheegnay, wuxuu awood u leeyahay labadaba; si hadduu u jeesto waxyaalaha aan dhiman karin, isagoo dhawraya amarka Ilaah, uu abaalgud ahaan uga helo isaga dhimasho la'aanta, oo uu Ilaah u noqdo. (Theophilus, To Autolytus, 1:3, 2:27)

Awligii Katooliga Roomaanka, Hippolytus, horraantii qarnigii saddexaad, wuxuu qoray:

Waxaadna heli doontaa boqortooyada jannada, adiga oo ah, intii aad noloshan ku noolayd, oo aad taqaanay Boqorka Samada. Waxaadna noqon doontaa saaxiibka Ilaahnimada, iyo mid la dhaxla

Masiixa, oo aan mar dambe addoonsanayn damacyada ama rabitaanka, oo aan mar dambe cudur ku lumin. Waayo, waxaad noqotay Ilaah: wixii xanuun ah ee aad la kulantay intii aad nin ahayd, kuwaas ayuu ku siiyay, waayo, waxaad ahayd caato dhimasho ah, laakiin wax kasta oo ay la jaanqaadayso Ilaah inuu ku siiyo, kuwaas ayuu Ilaah ballanqaaday inuu ku siiyo, maxaa yeelay, waad ilaahowday, oo waxaad dhashay dhimasho la'aan. (Hippolytus. Refutation of All Heresies, Book X, Chapter 30)

Hadafka aadanaha waa in la caabudo (sida carruurta Ilaah ee dhabta ah, Sabuuradii 82:6) Boqortooyada Ilaah ee soo socota.

Boqortooyada Ilaah ee soo socota waxay ahayd waxbarid ka timid kaniisaddii asalka ahayd ee Katooliga (fiiri sidoo kale buuggayaga bilaashka ah ee elektaroonigga ah, oo laga heli karo ccog.org, oo cinwaankiisu yahay [Cagiiidooyinka Kaniisadda Katooliga ee Asalka ah: Koox haraadi ah ma yeelan kartaa dhaxal rasuulnimo oo sii socda?](#)).

Dhibaatooyinka Qarniyadii Labaad iyo Saddexaad

In kasta oo boqortooyada ay si ballaaran u aqbashay, qarnigii labaad, hoggaamiye ka soo horjeeda sharciga oo lagu magacaabo Marcion ayaa kacay. Marcion wuxuu wax ka baray sharciga Ilaah, Sabtida, iyo Boqortooyada Ilaah ee dhabta ah. In kasta oo Polycarp iyo kuwa kale ay cambaareeyeen, haddana wuxuu xiriir la lahaa Kaniisadda Rooma muddo dheer wuxuuna u muuqday inuu saameyn badan ku lahaa kaniisadda Roomaanka.

Qarniyadii labaad iyo saddexaad, dadka allegor-ka aaminsan ayaa ka soo ifbaxayay Alexandria (Masar). Dad badan oo allegor-yaqaanno ah ayaa ka soo horjeeday mabda'a boqortooyada dhabta ah ee Ilaah. Fiiro gaar ah u yeelo warbixinta ku saabsan qaar ka mid ah kuwa allegor-yaqaannada ah:

Dionysius wuxuu ka dhashay qoys sharaf leh oo hodan ah oo ku nool Alexandria, wuxuuna ku bartay falsafaddooda. Wuxuu ka tagay dugsiyada jaahilka si uu u noqdo arday ka tirsan Origen, kaasoo uu ku guuleystay inuu maamulo dugsiga katejiyada ee Alexandria...

Clement, Origen, iyo dugsiga Gnostic waxay kharribeen caqiidooyinka wacdiga quduuska ah iyagoo adeegsanaya fasiraadahooda male-awaalka ah iyo kuwa maldahan... waxay naftooda u heleen magaca "Allegorists." Nepos wuxuu si cad ula dagaallamay Allegorists-ka, wuxuuna ku adkaystay in boqornimadii Masiixa ay dhulka ku jiri doonto...

Diyonusiyos wuxuu la dooday raacayaashii Nepos, wuxuuna ku dooday... "xaalad waxyaalahan oo kale ah oo hadda ka jirta boqortooyada Ilaah." Kani waa markii ugu horreysay ee la xuso boqortooyada Ilaah oo ka jirta xaaladda hadda ee kaniisadaha...

Nepos wuxuu canaantay qaladkooda, isagoo muujinaya in boqortooyada jannadu aysan ahayn mid tusaale ah, laakiin ay tahay boqortooyada Rabbigeenna ee soo socota ee sarakicidda nolosha weligeed ah...

Markaa fikradda ah in boqortooyadu timaado xaaladda hadda jirta ee waxyaaluhu waxay ku dhalatay oo lagu soo saaray dugsiga Gnostic ee Allegorists ee Masar, AD 200 ilaa 250, qarni buuxa ka hor inta aan loo arkin bishobada boqortooyada inay yihiin kuwa carshiga ku fadhiya...

Clement wuxuu fikradda boqortooyada Ilaah u qaatay xaalad aqoon maskaxeed oo dhab ah oo ku saabsan Ilaah. Origen wuxuu u qeexay macne ruuxi ah oo ku qarsoon xarafka cad ee Qorniinka. (Ward, Henry Dana. The Gospel of the Kingdom: A Kingdom Not of this World; Not in this World; But to Come in the Heavenly Country, of the Resurrection from the Dead and of the Restitution of All Things. Published by Claxton, Remsen & Haffelfinger, 1870, pp. 124-125)

Sidaas darteed, intii Bishop Nepos uu barayay injiilka Boqortooyada Ilaah, kuwa allegorisku waxay isku dayeen inay la yimaadaan faham been ah oo aan macno lahayn. Bishop Apollinaris oo ka tirsan Hierapolis ayaa sidoo kale isku dayay inuu la dagaallamo khaladaadka kuwa allegorisku isla waqtigaas. Kuwa runtii ku jira Kaniisadda Ilaah waxay u taagnaayeen runta Boqortooyada Ilaah ee dhabta ah taariikhda oo dhan.

Herbert W. Armstrong wuxuu baray Injiilka Boqortooyada, iyo sidoo kale

Qarnigii 20aad, Herbert W. Armstrong oo geeriyooday, hoggaamiyihii ugu horreeyay ee xilligii casriga ahaa ee Philadelphia ee Kaniisadda Ilaah (Muujintii 3:7-13), wuxuu qoray:

Maadaama ay diideen injiilka Masiixa..., adduunku wuxuu ku qasbanaaday inuu beddelo wax kale meeshiisa. Waxay ahayd inay abuuraan been abuur! Markaa waxaan maqalnay boqortooyada Ilaah oo looga hadlayo si uun hadal-xumo ah - dareen wanaagsan oo ku jira qalbiyada aadanaha - oo loo dhimayo wax aan run ahayn oo aan run ahayn! Kuwa kale waxay si khalidan u sheegeen in "KANIISADDA" ay tahay boqortooyada... Nebi Daanyeel, oo noolaa 600 oo sano ka hor Masiixa, wuxuu ogaa in boqortooyada Ilaah ay ahayd boqortooyo dhab ah -- dowlad ka talisa DADKII dhabta ahaa ee dhulka...

Waa kan ... sharraxaadda Ilaah ee ku saabsan waxa BOQORTOYADA ILAAH: "Oo wakhtigii boqorradan..."-- halkan waxay ka hadlaysaa tobanka farood, qayb ka mid ah birta iyo qayb ka mid ah dhoobada jilicsan. Tani, iyadoo la xidhiidhayo nebiyadii Daanyeel 7, iyo Muujintii 13 iyo 17, waxay tilmaamaysaa DOWLADHAHA CUSUB ee MIDOWGA YURUB ee hadda samaysmaya ... indhahaaga hortooda! Muujintii 17:12 waxay si cad u sheegaysaa in ay noqon doonto midow ka kooban TOBAN BOQORTOYO AMA BOQORTOYO oo (Muujintii 17:8) soo noolayn doona Boqortooyadii Roomaanka ee hore ...

Markuu Masiixu yimaado, wuxuu imanayaa isagoo ah BOQORKA boqorrada, oo xukumaya dhulka oo dhan (Muujintii 19:11-16); BOQORTOYADA --BOQORTOYADA ILAAH -- ayaa Daanyeel yidhi, waa inuu wada baabbi'iyaa boqortooyooyinkan adduunka oo dhan. Muujintii 11:15 waxay ku sheegaysaa ereyadan: "Boqortooyada dunidan waxay noqdeen boqortooyooyinka Rabbigeenna iyo Masiixiisa: oo isaguna wuu talin doonaa weligiis iyo weligiis"! Kani waa BOQORTOYADA ILAAH. Waa dhammaadka dowladaha hadda jira -- haa, iyo xitaa Mareykanka iyo quruumaha Ingiriiska. Markaas waxay noqon doonaan boqortooyooyinka --

DAWLADDAHA -- ee ILAAH CIISE MASIIX, markaas BOQORKA boqorrada dhulka oo dhan. Tani waxay si buuxda u caddaynaysaa xaqiiqda ah in BOQORTOOYADA ILAAH ay tahay DAWLAD dhab ah. Xitaa sidii Boqortooyadii Kaldayiin ay ahayd BOQORTOOYADA -- xitaa sidii Boqortooyadii Roomaanka -- sidaas oo kale BOQORTOOYADA ILAAH waa dawlad. Waa inay la wareegto DAWLADDA QURUXDA adduunka. Ciise Masiix wuxuu ku dhashay inuu noqdo BOQOR -- TALIYAHA! ...

Ciise Masiix oo ku dul socday buuraha iyo dooxooyinka Dhulka Quduuska ah iyo waddooyinka Yeruusaalem in ka badan 1,900 oo sano ka hor ayaa mar kale soo laabanaya. Wuxuu sheegay inuu mar kale soo laaban doono. Ka dib markii iskutallaabta lagu qodbay, Ilaah wuxuu ka soo sara kiciyey dhimashada saddex maalmood iyo saddex habeen ka dib (Matayos 12:40; Falimaha Rasuullada 2:32; 1 Korintos 15:3-4). Wuxuu kor ugu baxay Carshiga Ilaah. Xarunta Dowladda Caalamka (Falimaha Rasuullada 1:9-11; Cibraaniyada 1:3; 8:1; 10:12; Muujintii 3:21).

Waa "sharaftii" masaalka, oo u tagay Carshiga Ilaah - "waddada fog" - si loogu caleemo saaro Boqorka boqorrada quruumaha oo dhan, ka dibna uu ugu soo laabto dhulka (Luukos 19:12-27).

Mar labaad, wuxuu ku jiraa jannada ilaa "waqtiyada soo celinta wax walba" (Falimaha Rasuullada 3:19-21). Soo celinta macneheedu waa soo celinta xaaladdii hore ama xaaladdii hore. Xaaladdan oo kale, soo celinta dawladda Ilaah ee dhulka, sidaas darteedna, soo celinta nabadda adduunka, iyo xaaladaha utopian.

Qalalaasaha adduunka ee hadda jira, dagaallada sii kordhaya iyo khilaafaadka ayaa ugu dambayn doona dhibaataada adduunka oo aad u weyn, haddii aan Ilaah faragelin, jidh bini'aadam ah lama badbaadin doono isagoo nool (Matayos 24:22). Marka ugu sarreysa ee dib u dhacu uu keeno in nolosha oo dhan laga baabi'yo meerahan, Ciise Masiix ayaa soo laaban doona. Markan wuxuu imanayaa isagoo ah Ilaah rabbaani ah. Wuxuu imanayaa isagoo leh awood iyo ammaan oo dhan oo ah Abuuraha xukuma caalamka. (Matayos 24:30; 25:31.) Wuxuu imanayaa isagoo ah "Boqorka

boqorrada, iyo Sayidka sayidyada" (Muujintii 19:16), si uu u dhiso dowlad-goboleedka adduunka oo uu u xukumo dhammaan quruumaha "ul bir ah" (Muujintii 19:15; 12:5) ...

Masiixu ma soo dhaweynayaa?

Laakiin aadanuhu ma ku qaylin doonaan farxad, oo ma ku soo dhaweyn doonaan farxad iyo xamaasad waalan - xitaa kaniisadaha Masiixiyadda dhaqameed?

Ma rumaysan doonaan! Way rumaysan doonaan, sababtoo ah adeegayaasha beenta ah ee Shaydaanka (II Korintos 11:13-15) ayaa khiyaaneeyey, inuu yahay kan ka geesta ah. Kaniisadaha iyo quruumuhu way ka xanaaqi doonaan imaatinkiisa (Muujintii 11:15 oo leh 11:18), ciidamada milatariguna waxay dhab ahaantii isku dayi doonaan inay la dagaallamaan si ay u burburiyaan (Muujintii 17:14)!

Quruumaha ayaa ku lug yeelan doona dagaalka ugu dambeeya ee Dagaalkii Adduunka ee Saddexaad ee soo socda, iyadoo dagaalka lagu qabanayo Yerusaleem (Sakariyaah 14:1-2) ka dibna Masiixu wuu soo laaban doonaa. Awood aan caadi ahayn ayuu "la dagaallami doonaa quruumahaas" ee la dagaallamaya (aayadda 3). Wuu ka adkaan doonaa gebi ahaanba (Muujintii 17:14)! "Cagihisu maalintaas waxay istaagi doonaan Buur Saytuun," oo ah masaafad aad u gaaban oo bari ka xigta Yerusaleem (Sakariyaah 14:4). (Armstrong HW. The Mystery of the Ages, 1984)

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu sheegayaa in Ciise soo laaban doono, oo uu guulaysan doono, haddana qaar badan ayaa la dagaallami doona isaga marka uu soo laabto (Muujintii 19:19). Qaar badan ayaa sheegan doona (iyagoo ku salaynaya faham la'aanta waxsii sheegista Kitaabka Qudduuska ah, laakiin qayb ahaan sababtoo ah nebiyada beenta ah iyo kuwa sixirka ah) in Ciise soo laabanayo uu yahay Masiixiga kama dambaysta ah!

Kuwa soo socda ayaa sidoo kale ka socda Herbert Armstrong:

Diinta runta ah - runta Ilaah oo lagu xoojiyay jacaylka Ilaah ee uu bixiyay Ruuxa Quduuska ah... FARXAD AAN LAGU SHEEGI KARIN

ogaanshaha Ilaah iyo Ciise Masiix -- ogaanshaha RUNTA -- iyo diirimaadka jacaylka rabbaaniga ah ee Ilaah! ...

Waxbaridda Kaniisadda runta ah ee Ilaah waa kuwa "ku noolaanshaha eray kasta" oo ku jira Kitaabka Quduuska ah ...

Dadku waxay ka leexan doonaan jidka "hel" una leexan doonaan jidka "bixinta" -- jidka jacaylka Ilaah.

ILBAAX CUSUB ayaa hadda qabsan doonta dhulka! (ibid)

ILBAXNIMO CUSUB waa Boqortooyada Ilaah. Ku dhawaaqidda in ilbaxnimo cusub ay iman doonto oo ay ku salaysnaan doonto jacayl waa qayb weyn oo ka mid ah waxa injiilka runta ah ee boqortooyada ee Ciise iyo raacayaashiisu ay bareen. Taasi waa wax aan annagu ku jirno Kaniisadda sii socota ee Ilaah wacdi.

Herbert Armstrong wuxuu ogaaday in Ciise uu barayay in bulshada aadanaha, xitaa marka ay u malaynayso inay rabto inay addeecdo, ay diidday 'sii jidka' nolosha, oo ah jidka jacaylka. Ku dhawaad cidna uma muuqato inay si sax ah u fahamto muhiimadda waxa Ciise barayay.

Badbaado iyada oo loo marayo Ciise waa qayb ka mid ah Injiilka

Hadda qaar ka mid ah kuwa ilaa hadda akhriyay waxay u badan tahay inay la yaabaan doorka dhimashada Ciise ee badbaadada. Haa, dhimashadiisu waa qayb ka mid ah injiilka Axdiga Cusub iyo Herbert W. Armstrong labaduba ay ka qoreen.

Axdiga Cusubi wuxuu muujinayaa in injiilku uu ku jiro badbaadada iyada oo loo marayo Ciise:

¹⁶Waayo, kama xishoon doono injiilka Masiixa, waayo, waa xoogga Ilaah ee badbaadada u ah qof kasta oo rumaysta, marka hore Yuhuudda iyo sidoo kale Giriigga (Rooma 1:16).

⁴Haddaba kuwii kala firidhsanaa meel walba way mareen iyagoo wacdiyaya ereyga.⁵Markaasaa Filibos wuxuu tegey magaalada Samaariya, oo wuxuu dadkii ku wacdiyey Masiixa. ...¹²Laakiin

markay rumaysteen Filibos markuu wacdiyey waxyaalaha ku saabsan boqortooyada Ilaah iyo magaca Ciise Masiix, rag iyo dumarba waa la baabtiisay. ...²⁵Haddaba markay marag fureen oo ay wacdiyeen ereyga Rabbiga, waxay ku noqdeen Yerusaleem, iyagoo injiilka ku wacdiyaya tuulooyin badan oo reer Samaariya ah.²⁶Haddaba malaa'igtii Rabbigu waxay Filibos la hadashay...⁴⁰Filibos waxaa laga helay Azotus. Oo intuu dhex marayay ayuu wacdiyey magaalooyinka oo dhan ilaa uu yimid Kaysariya. (Falimaha Rasuullada 8:4,5,12,25,26,40)

¹⁸Wuxuu iyaga ku wacdiyey Ciise iyo sarakicidda. (Falimaha Rasuullada 17:18)

³⁰Markaasaa Bawlos laba sano oo dhan ku noolaa gurigiisii kirada ahaa, oo wuxuu soo dhoweeyey dhammaan kuwii u yimid.³¹
wacdinta boqortooyada Ilaah iyo barida waxyaalaha ku saabsan Rabbi Ciise Masiix si kalsooni leh, cidna ma diidin isaga. (Falimaha Rasuullada 28:30-31)

Fiiro gaar ah u yeelo in wacdigu uu ku jiray Ciise IYO boqortooyada. Nasiib darro, faham sax ah oo ku saabsan injiilka Boqortooyada Ilaah ayaa u muuqda inuu ka maqan yahay waxbarista kaniisadaha Giriigga iyo Roomaanka.

Dhab ahaantii, si uu nooga caawiyo inaan qayb ka noqono boqortooyadaas, Ilaah aad buu u jeclaa aadanaha oo wuxuu soo diray Ciise si uu noogu dhinto (Yooxanaa 3:16-17) oo sidoo kale wuxuu inaga badbaadiyaa nimcadiisa (Efesos 2:8). Taasina waa qayb ka mid ah warka wanaagsan (Falimaha Rasuullada 20:24).

Injiilka Boqortooyada waa waxa Dunidu u baahan tahay, laakiin ...

Ka shaqaynta nabadda (Matayos 5:9) iyo sameynta wanaagga waa yoolal qiimo leh (eeg Galatiya 6:10). Haddana, hoggaamiyeyaal badan oo adduunka ah, oo ay ku jiraan kuwa diimeed, waxay aaminsan yihiin inay noqon doonto iskaashi caalami ah oo aadanaha ah oo keeni doona nabad iyo barwaaqo, oo aan ahayn Boqortooyada Ilaah. Iyadoo ay heli doonaan guulo waqtiyeed, haddana ma guulaysan doonaan oo keliya, qaar ka mid

ah dadaalkooda aadanaha ayaa ugu dambeyntii keeni doona meeraha Dhulka heer ay nolosha ka dhigi doonto mid aan waari karin haddii Ciise uusan soo laaban si uu u dhiso Boqortooyadiisa (Matayos 24:21-22). Aadanuhu waxay hagaajinayaan dhulka iyagoon Ilaah la'aantiis waa injiil been ah oo aan waxba tarayn (Sabuurradii 127:1).

Dad badan oo adduunka ku nool ayaa isku dayaya inay sameeyaan qorshe caalami ah oo Baabilooniyaan ah oo diimeed badh ah si loo dejiyo nidaam adduun oo cusub qarniga 21aad. Tani waa wax uu Kaniisadda sii socota ee Ilaah Tan iyo markii la aasaasay, wuxuu dhaleeceeyay qorshihiisa ah inuu sii wado dhaleecaynta. Tan iyo markii Shaydaanku uu Xaawa ku khiyaaneeyey inay ku dhacdo nooc ka mid ah injiilkiisa ku dhawaad 6000 oo sano ka hor (Bilowgii 3), aadane badan ayaa aaminsanaa inay ka fiican yihiin Ilaah waxa iyaga iyo adduunku ka dhigi doonaan kuwo ka wanaagsan.

Sida ku cad Kitaabka Qudduuska ah, waxay qaadan doontaa isku-darka hoggaamiye milatari oo Yurub ah (oo loo yaqaan Boqorka Waqooyiga, oo sidoo kale loo yaqaan Bahalka Muujintii 13:1-10) oo ay weheliso hoggaamiye diimeed (oo loo yaqaan nebi been ah, oo sidoo kale loo yaqaan KA DIGAAGGA kama dambaysta ah iyo Bahalka laba-geeslaha ah ee Muujintii 13:11-17) oo ka yimid magaalada toddobada buurood leh (Muujintii 17:9,18) si loo keeno nidaam caalami ah oo 'Baabiloon' (Muujintii 17 & 18). In kasta oo aadanuhu u baahan yihiin soo laabashada Masiixa iyo aasaaska boqortooyadiisa, haddana dad badan oo adduunka ku nool ma dhegaysan doonaan farriintan qarniga 21aad—waxay sii wadi doonaan inay rumaystaan noocyo kala duwan oo ka mid ah injiilka beenta ah ee Shaydaanka. Laakiin adduunku wuxuu heli doonaa markhaati.

Xusuuso in Ciise wax baray:

¹⁴Injiilkan boqortooyadana waxaa lagu wacdiyi doonaa adduunka oo dhan inuu marag u noqdo quruumaha oo dhan, dabadeedna dhammaadku wuu iman doonaa. (Matayos 24:14)

Ogsoonow in injiilka boqortooyadiisu uu dunida u soo gaari doono markhaati ahaan, ka dibna dhammaadku wuu iman doonaa. "Dhamaadkaas" waa bilowga "dhibaataada weyn."

Waxaa jira dhowr sababood oo arrintan loo aaneynayo.

Midda koowaad waa in Ilaah uu doonayo in adduunku maqlo injiilka runta ah ka hor inta uusan bilaaban Dhibaataada Weyn (taas oo la muujiyay inay ka bilaabato Matayos 24:21). Sidaa darteed, farriinta injiilku waa markhaati iyo digniin (cf. Yexesqeel 3; Caamoos 3:7). Waxay keeni doontaa beddelaad badan oo dadka aan Yuhuudda ahayn (Rooma 11:25) iyo beddelaadyo aan dadka aan Yuhuudda ahayn (Rooma 9:27) ka hor inta uusan Ciise soo laaban.

Sabab kale ayaa ah in nuxurka farriintu uu ka hor imaan doono aragtida awoodda Boqorka soo kacaya ee Bahalka Waqooyi, oo ay weheliso Nebigii Beenta ahaa, oo ahaa Masiixigii ugu dambeeyay. Labadaas waxay asal ahaan ballanqaadi doonaan nabad iyada oo loo marayo dadaalka aadanaha iyo tanaasul diimeed, laakiin waxay horseedi doontaa dhammaadka (Matayos 24:14-22) iyo burbur (cf. 1 Tesaloniika 5:3).

In kasta oo Kitaabka Quduuska ah uu sheegayo in loo doodo iimaanka dhabta ah ee asalka ah (Yuudas 3), in ereyga Ilaah uu yahay run (Yooxanaa 17:17), iyo in Masiixiyiinta dhabta ahi ay ka soocan yihiin kuwa la heshiyya jaahilnimada (2 Korintos 6:14-17), dad badan ayaa ku doodi doona in "injiilkooda" (warka wanaagsan) uu ku lug leeyahay tanaasul si nabad iyo midnimo u jirto. Nasiib darro, injiilka runta ah ee Boqortooyada Ilaah waxaa loo tixgelin doonaa injiil been ah oo ay sameeyaan qaar badan oo ka mid ah kuwa kor u qaada ajendayaasha diinta iyo kuwa kala duwan ee Bahalka iyo Nebigii Beenta ahaa (kan ugu dambeeya ee Masiixiga ah).

Sababo la xiriira calaamadaha iyo yaababka beenta ah ee la xiriira (2 Tesaloniika 2:9), dadka badankoodu waxay dooran doonaan inay rumaystaan been (2 Tesaloniika 2:9-12) halkii ay ka ahaan lahaayeen farriinta injiilka. Sababtoo ah cambaarayn aan habboonayn oo ay sameeyeen Katooliga Roomaanka, Orthodox-ka Bariga, Lutheran-ka, iyo kuwa kale, dad badan ayaa si khaldan u sheegan doona in farriinta injiilka kunka sano ee Boqortooyada Ilaah ay tahay injiilka beenta ah ee la xiriira Bahalka iyo Ka-hortagga Masiixiga.

Kahor inta uusan bilaaban Dhibaataada Weyn, Masiixiyiinta aaminka ah ee Philadelphia (Muujintii 3:7-13) waxay gaari doonaan adduunka (Matayos

24:14) iyagoo ku dhawaaqaya injiilka kunka sano ee boqortooyada oo u sheegaya adduunka waxa ay qaban doonaan hoggaamiyeyaasha adduunka qaarkood (oo ay ku jiraan Bahalka iyo Nebi Been ah).

Waxay taageeri doonaan in dunida loo sheego farriinta ah in Bahalka, Boqorka awoodda Waqooyi, oo ay weheliyaan Nebigii Beenta ahaa, oo ahaa Masiixigii ugu dambeeyay, uu ugu dambeyntii burburin doono (iyo qaar ka mid ah xulafadooda) Mareykanka iyo quruumaha Anglo-ka ee Boqortooyada Midowday, Kanada, Australia, iyo New Zealand (Daanyeel 11:24,39) iyo inay dhawaan burburin doonaan isbahaysi Carabi/Islaam ah (Daanyeel 11:40-43), ay u shaqeeyaan sidii qalabkii jinniyada (Muujintii 16:13-14), ugu dambayntiina ay la dagaallami doonaan Ciise Masiix markuu soo laabto (Muujintii 16:14; 19:19-20). Reer Philadelphia ee aaminka ah (Muujintii 3:7-13) waxay ku dhawaaqi doonaan in boqortooyada kunka sano ee Ilaah ay dhawaan imaan doonto.

Tani waxay u badan tahay inay soo saarto warbaahin badan oo wax ka qaban karta fulinta Matayos 24:14. Annaga oo ku jirna Kaniisadda sii socota ee Ilaah waxay diyaarinayaan suugaan (luqado badan), waxay ku darayaan mareegaha, waxayna qaadayaan tallaabooyin kale si ay ugu diyaar garoobaan 'shaqada gaaban' (cf. Rooma 9:28) taas oo gacan ka geysan doonta go'aanka Ilaah ee ah in Matayos 24:14 si ku filan loogu diyaariyey markhaati ahaan dhammaadka soo socda.

"Injiil been ah" oo ku dhawaaqaya hoggaamiyeyaasha adduunka (waxay u badan tahay inay yihiin nooc 'cusub' oo ah hoggaamiye sare oo Yurub ah oo ay weheliso baadari la isku halleyn karo oo sheegan doona nooc ka mid ah Katooliga) ma jeclaan doonaan ku dhawaaqidadaas - ma doonayaan in dunidu ay barato waxa ay dhab ahaan samayn doonaan (oo laga yaabo inaysan xitaa iyagu rumaysan marka hore, tusaale ahaan Ishacyaah 10:5-7). Iyaga iyo/ama taageerayaashooda waxay sidoo kale u badan tahay inay si been ah u bari doonaan in Masiixiyiinta aaminka ah ee Philadelphia ay taageeri doonaan caqiido xagjir ah (kun sano jirnimo) oo ah ka soo horjeedka Masiixa. Wax kasta oo cambaareyn ah oo ay iyaga iyo/ama taageerayaashooda u geystaan kuwa aaminka ah ee Philadelphia iyo kuwa Kaniisadda sii socota ee Ilaah Waxay kicin doontaa cadaadis (Daani'eel 11:29-35; Muujintii 12:13-15). Tani waxay sidoo kale horseedi doontaa

dhammaadka - bilowga Dhibaatada Weyn (Matayos 24:21; Daanyeel 11:39; cf. Matayos 24:14-15; Daanyeel 11:31) iyo sidoo kale muddo 3 ½ sano ah oo ilaalin ah oo loogu talagalay Masiixiyiinta aaminka ah ee Philadelphia (Muujintii 3:10; 12:14-16).

Bahalka iyo Nebigii Beenta ahaa waxay isku dayi doonaan xoog, handadaad dhaqaale, calaamado, yaabab been ah, dil, iyo cadaadisyo kale (Muujintii 13:10-17; 16:14; Daanyeel 7:25; 2 Tesaloniika 2:9-10) inay xakameeyaan. Masiixiyiintu waxay weydiin doonaan:

¹⁰"Rabbiyow, ilaa goormaad xukumaysaa oo aad dhiiggayaga ka aarsanaysaa kuwa dhulka deggan?" (Muujintii 6:10)

Qarniyadii oo dhan, dadka Ilaah waxay isweydiinayeen oo waydiinayeen, "Immisa ayay noqon doontaa ilaa Ciise soo laabto?"

In kasta oo aynaan garanayn maalinta ama saacadda, waxaan fileynaa in Ciise uu soo laaban doono (oo Boqortooyada Ilaah ee kunka sano la aasaasay) qarnigii 21aad iyadoo lagu saleynayo qoraallo badan (tusaale ahaan Matayos 24:4-34; Sabuuradii 90:4; Hoosheeca 6:2; Luukos 21:7-36; Cibraaniyada 1:1-2; 4:4,11; 2 Butros 3:3-8; 1 Tesaloniika 5:4), qaybo ka mid ah oo aan hadda aragno oo la fulinayo.

Haddii Ciise uusan faragelin, aadanuhu wuxuu baabi'in doonaa nolosha oo dhan:

²¹Waayo, markaas waxaa jiri doona dhib weyn, oo aan jirin tan iyo bilowgii dunida ilaa hadda, mana jiri doonto weligeed.²²Oo haddaan maalmahaas la gaabin, ninna ma badbaadin doono, laakiin kuwa la doortay aawadood ayaa maalmahaas loo gaabin doonaa. (Matayos 24:21-22)

²⁹Isla markiiba ka dib dhibka maalmahaas qorraxdu way madoobaan doontaa, dayaxuna iftiinkiisa ma bixin doono; xiddiguhuna cirka way ka soo dhici doonaan, awoodaha cirkana waa la gariirin doonaa.³⁰Markaas calaamadda Wiilka Aadanaha ayaa cirka ka soo muuqan doonta, markaas qabiilooyinka dhulka oo dhammu way barooran doonaan, oo waxay arki doonaan Wiilka Aadanaha oo daruuraha cirka ku imanaya isagoo leh xoog iyo

ammaan weyn.³¹Oo wuxuu soo diri doonaa malaa'igihisa oo wata buun weyn, oo waxay ka soo ururin doonaan kuwa uu doortay afarta dabaylood, cirka geestiisa ilaa geeskiisa kale. (Matayos 24:29-31)

Boqortooyada Ilaah waa waxa adduunku u baahan yahay.

Safiirada Boqortooyada

Waa maxay doorka aad ka ciyaartay Boqortooyada?

Hadda, haddii aad tahay Masiixi dhab ah, waa inaad noqotaa safiir u ah Ciise iyo Boqortooyada Ilaah. Fiiro gaar ah u yeelo waxa Rasuul Bawlos qoray:

²⁰Haddaba, ergooyin baa naloo ah Masiixa, sidii iyadoo Ilaah nagu baryayo: waxaan idinku baryaynaa Masiixa, inaad Ilaah la heshiisaan. (2 Korintos 5:20)

¹⁴Haddaba istaaga idinkoo runta dhexda ku xidhan, oo laabta xaqnimadana xidhan.¹⁵oo cagahaagana ku xidhxidhay diyaarinta injiilka nabadda;¹⁶wax walba ka sarreeya, oo qaata gaashaanka iimaanka oo aad ku awoodaysaan inaad ku demisaan fallaadhaha dabka ah oo dhan ee kan sharka leh.¹⁷Oo qaata koofiyadda badbaadada iyo seefta Ruuxa, oo ah erayga Ilaah.¹⁸Had iyo jeer ku tukada Ruuxa duco iyo duco oo dhan, oo taas ku dhawra dulqaadasho iyo duco quduusiinta oo dhan.¹⁹oo anigana, in hadal la i siiyo, si aan afkayga si geesinimo leh ugu furo si aan u muujiyo qarsoodiga injiilka,²⁰kaas oo aan u ahay ergo silsilad ku xidhan, si aan si geesinimo leh ugu hadlo sidaan u hadli lahaa. (Efesos 6:14-20)

Waa maxay safiir? Merriam-Webster waxay leedahay qeexitaankan soo socda:

1: ergey rasmi ah;gaar ahaan:wakiil diblomaasiyadeed oo darajada ugu sarreysa haysta oo loo aqoonsan yahay dowlad shisheeye ama madax-bannaan isagoo ah wakiil deggan oo ka

tirsan dowladdiisa ama madax-bannaan ama loo magacaabay shaqo diblomaasiyadeed oo gaar ah oo inta badan ku meel gaar ah

2a:wakiil ama farriin-qaade idman

Haddii aad tahay Masiixi dhab ah, waxaad tahay ergey rasmi ah, oo Masiixa u ah! Fiiro gaar ah u yeelo waxa Rasuul Butros qoray:

⁹Laakiin idinku waxaad tihiin jiil la doortay, wadaadnimo boqornimo, quruun quduus ah, dad isaga u gaar ah, inaad ku dhawaaqdaan ammaanta kii gudcurka idiinka yeedhay oo idiinku yeedhay nuurkiisa yaabka leh;¹⁰kuwaas oo aan waagii hore dad ahayn laakiin hadda ah dadka Ilaah, oo aan naxariis la helin laakiin hadda naxariis la helay. (1 Butros 2:9-10)

Annagoo ah Masiixiyiin, waa inaan qayb ka noqonnaa qaran quduus ah.

Qarankee ayaa hadda quduus ah?

Hagaag, hubaal midna ma aha boqortooyooyinka adduunkan—laakiin ugu dambeyntii waxay qayb ka noqon doonaan Boqortooyada Masiixa (Muujintii 11:15). Waa qaranka Ilaahay, Boqortooyadiisa oo quduus ah.

Annagoo ah safiirro, caadiyan kuma lug yeelanno siyaasadda tooska ah ee quruumaha adduunkan. Laakiin waa inaan hadda ku noolaannaa hab nololeedka Ilaah (fiiri sidoo kale buugga bilaashka ah ee laga heli karo halkan). www.ccog.org cinwaan: [Masiixiyiinta: Safiirada Boqortooyada Ilaah, tilmaamaha Kitaabka Qudduuska ah ee ku saabsan nolosha Masiixiga](#) Annagoo hadda ku noolaynna hab nololeedka Ilaah, si fiican ayaan u baranaynaa sababta ay jidadka Ilaah ugu fiican yihiin, si aan boqortooyadiisa ugu noqonno boqorro iyo wadaaddo oo aan Masiixa kula talinno dhulka:

⁵Kii ina jeclaa oo inaga maydhay dembiyadeenna dhiiggiisa,⁶oo wuxuu inaga dhigay boqorro iyo wadaaddo Ilaaha ah iyo Aabbihis, ammaan iyo dowladnimo ha u ahaato weligiis iyo weligiis. Aamiin. (Muujintii 1:5-6)

¹⁰Oo waxaan naga dhigay boqorro iyo wadaaddo Ilaaheenna; oo dhulka ayaan ku xukumi doonaa. (Muujintii 5:10)

Mid ka mid ah dhinacyada mustaqbalka ee lagu noqon doono boqorro iyo wadaaddo waa in kuwa dhimanaya la baro inay ku socdaan waddooyinka Ilaah:

¹⁹Waayo, dadku waxay degganaan doonaan Siyoon oo Yeruusaalem ku taal, mar dambe ma ooyi doontaan. Isagu aad buu idiinku roonaan doonaa markaad qaylisaan, markuu maqlona wuu idiin jawaabi doonaa.²⁰In kasta oo Rabbigu ku siiyo kibista dhibka iyo biyaha dhibka, haddana macallimiintaadu mar dambe lama dhaqaajin doono, Laakiin indhahaagu waxay arki doonaan macallimiintaada.²¹Dhegahaagu waxay gadaashiinna ka maqli doonaan eray leh, "Jidku waa kan, ku soco," mar kasta oo aad midigta u leexato ama markaad bidixda u leexato. (Ishacyaah 30:19-21)

In kasta oo taasi ay tahay wax sii sheegid u ah boqortooyada kunka sano, haddana wakhtigan Masiixiyiintu waxay u baahan yihiin inay diyaar u ahaadaan inay wax baraan:

¹²... wakhtigan waxaad macallimiin noqon lahaydeen, (Cibraaniyada 5:12)

¹⁵Laakiin Rabbiga Ilaaha ah qalbiyadiinna quduus ka dhiga, oo had iyo jeer diyaar u ahaada inaad u jawaabtaan nin kasta oo idin weyddiisa sabab ku saabsan rajada idinku jirta, idinkoo leh qabow iyo cabsi. (1 Butros 3:15, KJV Kitaabka Qudduuska ah)

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu muujinayaa in Masiixiyiin badan oo daacad ah, wax yar ka hor bilowga Dhibaataada Weyn, ay wax badan bari doonaan:

³³Oo kuwa dadka wax garanaya ayaa wax badan bari doona (Daanyeel 11:33;)

Markaa, barashada iyo ku koridda nimcada iyo aqoonta (2 Butros 3:18), waa wax ay tahay inaan hadda sameyno. Ciise wuxuu yidhi, "waxaad markaatiyaal iiga noqon doontaan Yeruusaalem, iyo Yahuudiya oo dhan,

iyo Samaariya, iyo ilaa dhammaadka dhulka" (Falimaha Rasuullada 1:8). Qayb ka mid ah doorkaaga Boqortooyada Ilaah waa inaad awood u yeelatid inaad wax barato.

Iyo Masiixiyiinta Filadelfiyaanka ah ee aadka u daacadda ah (Muujintii 3:7-13), tani waxay sidoo kale ku jiri doontaa taageeridda markhaatiga muhiimka ah ee injiilka ka hor bilowgii boqortooyada kunka sano ee Ilaah (cf. Matayos 24:14).

Ka dib marka Boqortooyada Ilaah la dhiso, dadka Ilaah waxaa loo isticmaali doonaa inay gacan ka geystaan soo celinta meeraha burburay:

¹²Kuwa idinka mid ah ayaa dhisi doona meelihii burburka ahaa ee hore;

Waxaad kor u qaadi doontaa aasaaska qarniyo badan, oo waxaa laguugu yeedhi doonaa Dayactirka Jabinta, Soo Celinta Waddooyinka lagu Dego. (Ishacyaah 58:12)

Sidaas darteed, dadkii Ilaah ee ku noolaa jidka Ilaah wakhtigan waxay u sahli doonaan dadka inay ku noolaadaan magaalooyinka (iyo meelo kale) inta lagu jiro wakhtigan dib u soo celinta inta lagu jiro kunka sano.

Dunidu runtii waxay noqon doontaa meel ka wanaagsan. Waa inaan hadda noqonnaa safiir Masiixa u adeega, si aan sidoo kale ugu adeegno Boqortooyadiisa.

Fariinta Injiilka ee Runta ah waa mid Isbeddelaysa

Ciise wuxuu yidhi, "Haddaad ereygayga ku sii jirtaan, runtii waxaad tihiin xertayda. 32 Oo waxaad garan doontaan runta, runtiina way idin xorayn doontaa" (Yooxanaa 8:31-32). Ogaanshaha runta ku saabsan injiilka Boqortooyada Ilaah waxay naga xoraynaysaa inaan ku xayiranno rajada beenta ah ee adduunkan. Waxaan si geesinimo leh u taageeri karnaa qorshe shaqeeya - qorshaha Ilaah! Shaydaanku wuxuu khiyaaneeyey adduunka oo dhan (Muujintii 12:9) Boqortooyada Ilaahna waa xalka dhabta ah. Waxaan u baahanahay inaan u istaagno oo aan u doodno runta (cf. Yooxanaa 18:37).

Fariinta injiilku waxay ka badan tahay badbaadada shaqsiyeed. Warka wanaagsan ee Boqortooyada Ilaah waa inuu qofka ku beddelaa wakhtigan:

²Ha u ekaanina dunidan, laakiin ku beddela cusboonaysiinta maankiinna, si aad u habsataan waxa ay tahay doonista Ilaah oo wanaagsan oo la aqbali karo oo kaamilka ah. (Rooma 12:2)

Masiixiyiinta runta ah waxaa loo beddelaa inay u adeegaan Ilaah iyo dadka kale:

²²Addoommadow, wax walba ku addeeca sayidyadiinna xagga jidhka, ha ahaanina kuwo indhaha la' sida kuwa dadka ka farxiya, laakiinse ku adeega qalbi daacad ah, idinkoo Ilaah ka cabsanaya.²³Wax kasta oo aad samaysaanba, qalbi wanaagsan ku sameeya sidii idinkoo Rabbiga u samaynaya oo aan dad u samaynayn,²⁴idinkoo garanaya inaad Rabbiga ka heli doontaan abaalgudka dhaxalka, waayo, waxaad u adeegtaan Rabbiga Masiixa ah. (Kolosay 3:22-24)

²⁸Haddaba, maadaama aan helayno boqortooyo aan la gariirin karin, aan nimco helno si aan Ilaah ugu adeegno si uu u aqbalo annagoo leh cibaado iyo cabsi Ilaah. (Cibraaniyada 12:28)

Masiixiyiinta dhabta ahi waxay ku nool yihiin si ka duwan adduunka. Waxaan aqbalnaa heerarka Ilaah oo ka sarreeya kuwa adduunka waxa sax ah iyo waxa khaldan. Kuwa xaq ah waxay ku nool yihiin iimaan (Cibraaniyada 10:38), maadaama ay u baahan tahay iimaan si ay ugu noolaadaan jidka Ilaah wakhtigan. Masiixiyiinta waxaa loo arkayay inay aad uga duwan yihiin adduunka ay ku noolaayeen, taasoo keentay in qaab nololeedkooda loogu yeero "Jidka" Axdiga Cusub (Falimaha Rasuullada 9:2; 19:9; 24:14,22). Dunidu waxay ku nooshahay si iskaa wax u qabso ah, oo lagu khiyaaneeyey gacanta Shaydaanka, waxa loogu yeeray "jidkii Qaabii" (Yuudas 11).

Injiilka Boqortooyada Ilaah waa farriin xaqnimo, farxad, iyo nabad ah (Rooma 14:17). Ereyga nebiyadda, oo si habboon loo fahmay, waa mid raaxo leh (cf. 1 Korintos 14:3; 1 Tesaloniika 4:18), gaar ahaan markaan daawanayno dunida oo burburaysa (cf. Luukos 21:8-36). Habka dhabta ah

ee Masiixiga ee nolosha ayaa horseedda barwaaqo ruuxi ah iyo barakooyin jidheed (Markos 10:29-30). Tani waa qayb ka mid ah sababta kuwa ku nool ay u fahmaan in adduunku u baahan yahay Boqortooyada Ilaah. Masiixiyiintu waa safiirro Boqortooyada Ilaah.

Masiixiyiintu waxay rajadeenna saaraan ruuxiga, ee maaha jidh ahaan, inkastoo aan ku nool nahay adduun jidheed (Rooma 8:5-8). Waxaan leenahay "rajada injiilka" (Kolosay 1:23). Tani waa wax ay Masiixiyiintii hore fahmeen oo dad badan oo maanta sheeganaya Ciise aysan si dhab ah u fahmin.

6. Kaniisadaha Giriigga iyo Roomaanka waxay baraan Boqortooyada inay Muhiim tahay, Laakiin...

Kaniisadaha Giriigga iyo Roomaanka waxay aaminsan yihiin inay baraan qaybo ka mid ah Boqortooyada Ilaah, laakiin waxay ku adag tahay inay si dhab ah u fahmaan waxa run ahaantii ay tahay. Tusaale ahaan, Encyclopedia-ka Katooligawuxuu tan ku baraa boqortooyada:

Masiixa ... Marxalad kasta oo uu wax ku barayo imaatinka boqortooyadan, dhinacyadeeda kala duwan, macnaheeda saxda ah, habka loo gaari karo, ayaa ah aasaaska khudbadihiisa, ilaa heer khudbaddiisa loogu yeero "injiilka boqortooyada"... waxay bilaabeen inay Kaniisadda uga hadlaan "boqortooyada Ilaah"; cf. Kolosay, I, 13; I Tesaloniika, ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10, iwm. ... waxay la macno tahay Kaniisadda oo ah hay'addaas Rabbaaniga ah ... (Pope H. Kingdom of God. The Catholic Encyclopedia, Volume VIII. 1910)

In kasta oo kor ku xusan ay tilmaamayso "Kolosay, I, 13; I Tesaloniika, ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10," haddii aad kor u eegto, waxaad ogaan doontaa in mid ka mid ah aayadahaas uusan waxba ka sheegin Kaniisadda oo ah Boqortooyada Ilaah. Waxay baraan rumaystayaasha inay qayb ka noqon doonaan Boqortooyada Ilaah ama inay tahay boqortooyada Ciise. Kitaabka Qudduuska ah wuxuu ka digayaa in dad badan ay beddeli doonaan injiilka ama ay u jeesan doonaan mid kale, oo aan run ahayn (Galatiya 1:3-9). Nasiib darro, kuwo kala duwan ayaa sidaas sameeyay.

Ciise wuxuu baray, "Anigu waxaan ahay jidka, runta, iyo nolosha. Qofna Aabbaha uma yimaado aniga mooyaane" (Yooxanaa 14:6). Butros wuxuu baray, "Mid kale badbaadintu kuma jirto, waayo, ma jiro magac kale oo samada hoosteeda ah oo dadka dhexdooda lagu bixiyo oo ay tahay inaan ku badbaadno" (Falimaha Rasuullada 4:12). Butros wuxuu u sheegay Yuhuudda oo dhan inay haystaan imaan si ay u toobad keenaan oo ay u aqbalaan Ciise si ay u badbaadaan (Falimaha Rasuullada 2:38).

Taas bedelkeeda, Baadarigii hore ee Francis wuxuu baray in dadka aan diin lahayn, oo aan Ciise la'aantiis, lagu badbaadin karo shuqullo wanaagsan!

Waxa kale oo uu baraa in Yuhuudda la badbaadin karo iyagoon aqbalin Ciise! Intaa waxaa dheer, isaga iyo qaar ka mid ah Giriigga iyo Roomaanka ayaa sidoo kale u muuqda inay tixgeliyaan in nooc aan kitaabiga ahayn oo ah 'Mary' uu yahay furaha injiilka iyo sidoo kale inuu yahay furaha midnimada diinta iyo diimaha kala duwan. Nasiib darro, iyaga iyo kuwa kaleba ma fahmaan muhiimadda Ciise IYO Injiilka runta ah ee Boqortooyada Ilaah. Qaar badan ayaa dhiirrigelinaya injiilka beenta ah.

Dad badan ayaa doonaya inay ku socdaan aragti oo ay rumaystaan adduunka. Axdiga Cusub wuxuu barayaa in Masiixiyiintu ay eegaan kor:

²Ka fikir waxyaalaha korka yaal, ee ha ka fikirin waxyaalaha dhulka yaal. (Kolosay 3:2)

⁷Waayo, waxaynu ku soconnaa rumaysad, ee ma aha aragti. (2 Korintos 5:7)

Si kastaba ha ahaatee, Pope Pius XI asal ahaan wuxuu baray inuu ku socdo aragtidiisa kaniisaddiisa:

... Kaniisadda Katooliga ... waa boqortooyada Masiixa ee dhulka. (Pius's encyclical Quas Primas).

Mareegta CatholicBible101 waxay sheeganaysaa, "Boqortooyada Ilaah waxaa dhulka ka aasaasay Ciise Masiix sannadkii 33 AD, qaab Kaniisaddiisa, oo uu hoggaaminayay Butros... Kaniisadda Katooliga." Haddana Boqortooyada Ilaah ee kunka sano ma jirto mana aha Kaniisadda Rooma. Markay timaado, waxay ku jiri doontaa dhulka. In kasta oo Kaniisadda runta ah ee Ilaah ay leedahay "furayaasha boqortooyada" (Matayos 16:19), kuwa sheeganaya kaniisaddu waa boqortooyada Ilaah "waxay qaateen furaha aqoonta" (Luukos 11:52).

Kaniisadda Rooma waxay si xooggan u baraysaa si ka soo horjeeda Boqortooyada Ilaah ee kunka sano ee dunida soo socota oo asal ahaan ah "caqiidada ka dhanka ah Masiixiga" oo ku qoran Kaatekiiska rasmiga ah ee Kaniisadda Katooliga:

676 Khiyaanada ka dhanka ah Masiixiga ayaa durba bilaabata inay qaab ka samayso adduunka mar kasta oo la sheego in taariikhda

gudaheeda lagu xaqiijiyo rajada Masiixa ee la xaqiijin karo oo keliya taariikhda ka baxsan iyada oo loo marayo xukunka dhammaadka. Kaniisaddu waxay diiday xitaa qaababka wax laga beddelay ee been abuurka boqortooyada si loogu soo galo magaca kun-sano-jirka... (Catechism of the Catholic Church. Imprimatur Potest +Joseph Cardinal Ratzinger. Doubleday, NY 1995, p. 194)

Nasiib darro, kuwa ku raacsan mowqifkaas waxay la kulmi doonaan dhibaatooyin waaweyn oo ku saabsan ku dhawaaqidda Injiilka Boqortooyada Ilaah ugu dambayntii. Qaarkood waxay qaadi doonaan tallaabooyin xun oo ka dhan ah kuwa ku dhawaaqaya (Daanyeel 7:25; 11:30-36). Laakiin, waxaad u malayn kartaa, miyaanay dhammaan kuwa Ciise sheeganaya inuu yahay Rabbi ku jiri doonin boqortooyada? Maya, ma jiri doonaan. Fiiro u yeelo waxa Ciise yidhi:

²¹"Ma aha qof kasta oo i yidhaahda, Sayidow, boqortooyada jannada geli doona, laakiin kan sameeya doonista Aabbahayga jannada ku jira.²²Maalintaas dad badan ayaa igu odhan doona, Sayidow, Rabbiyow, miyaannaa magacaaga wax ku sii sheegin, oo miyaannaa jinniyo magacaaga ku saarin, oo miyaannaa magacaaga wax badan ku samayn cajaa'ibyo?²³Markaas ayaan ku odhan doonaa, Weligay idinma aqoon, iga taga, kuwa sharci darrada sameeya! (Matayos 7:21-23)

Rasuul Bawlos wuxuu xusay in "qarsoodiga sharci darrada" uu "horeba u shaqaynayay" (2 Tesaloniika 2:7) waqtigiisii. Sharci darradani waxay sidoo kale la xiriirtaa wax Kitaabka Quduuska ah uu ka digayo waqtiyada dhammaadka oo loo yaqaan "Qarsoodiga, Baabuloontii Weynayd" (Muujintii 17:3-5).

"Sirta sharci darrada" waxay la xiriirtaa Masiixiyiin sheeganaya inay aaminsan yihiin inaysan u baahnayn inay ku dadaalaan inay ilaaliyaan sharciga Tobanka Amar ee Ilaah, iwm. iyo/ama ay jiraan waxyaabo badan oo ka reeban oo la aqbali karo iyo/ama ay jiraan qaabab la aqbali karo oo toobad keeni kara si loo jebiyo sharciga Ilaah, marka iyagoo u malaynaya inay haystaan nooc ka mid ah sharciga Ilaah, ma haystaan nooc ka mid ah Masiixiyadda oo Ciise ama rasuulladiisu ay u aqoonsan lahaayeen inay sharci tahay.

Dad badan oo sheeganaya Masiixiyaddu waxay la mid yihiin Farrisiintii jebisay amarrada Ilaah, laakiin waxay sheegeen in dhaqankoodu uu ka dhigay mid la aqbali karo—Ciise ayaa dhaleeceeyay habkaas (Matayos 15:3-9)! Ishacyaah wuxuu sidoo kale ka digay in dadka sheeganaya inay yihiin kuwa Ilaah ay ka caasiyi doonaan sharcigiisa (Ishacyaah 30:9). Nasiib darro, kacdoonkan sharci darrada ah waa wax aan ilaa maanta aragno.

"Sir" kale ayaa u muuqata in Kaniisadda Rooma ay u muuqato inay aaminsan tahay in ajendaheeda milatari ee isku-dhafka ah iyo kuwa diimeed ay horseedi doonaan nabad iyo nooc aan kitaabiga ahayn oo Boqortooyada Ilaah ah oo dhulka ku taal. Qorniinku wuxuu ka digayaa midnimo isku-dhafa oo soo socota oo ay barayso inay, dhowr sano, guuleysan doonto (fiiro gaar ah: the New Jerusalem Kitaabka Qudduuska ah, oo ah turjumaad ay ansixisay Roomaanka Katooliga, ayaa la muujiyay):

⁴Waxay u sujuudeen masduulaagii hortiisa, maxaa yeelay, wuxuu siiyey bahalkii awooddiisa; wayna u sujuudeen bahalkii, iyagoo leh, Yaa la mid noqon kara bahalka? Yaa la dagaallami kara?⁵Bahalkii waxaa loo oggolaaday inuu afkiisa ku faano oo uu caytamo oo uu firfircoonaado afartan iyo laba bilood;⁶waxayna aflagaadeysay Ilaah, magaciisa, teendhadiisa jannada ah iyo dhammaan kuwa halkaas ku hoyda.⁷Waxaa loo oggolaaday inay la dagaallanto quduusiinta oo ay ka adkaato, oo ay awood u yeelato qowmiyad kasta, dad kasta, luqad kasta iyo quruun kasta;⁸oo dadka dunida oo dhan way caabudi doonaan, taas oo ah, qof kasta oo aan magaciisa la qorin tan iyo markii dunida la aasaasay kitaabka nolosha ee Wanka allabaryada ah.⁹Qof kasta oo maqli kara ha dhegeysto:¹⁰Kuwa maxaabiis ahaan loo kaxaysanayo, kuwa seef ahaan loogu kaxaynayo seef ahaan. Tani waa sababta ay quduusiintu u baahan yihiin inay yeeshaan dulqaad iyo iimaan. (Muujiintii 13:4-10, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu ka digayaa dhammaadka wakhtiga midnimada Baabuloon:

¹Mid ka mid ah toddobadii malaa'igood oo toddobada fijaan haystay ayaa ii timid inay ila hadasho, oo waxay igu tidhi, Kaalay halkan oo waxaan ku tusi doonaa ciqaabta dhillada weyn oo ku

fadhida biyo badan agtooda,² taasoo boqorrada dunidu oo dhammu ay ka sinaystaan, oo dadka dunida oo dhan ku sakhraamisay khamriga sinadeeda.³ Wuxuu ruux i geeyay meel cidla ah, halkaasna waxaan ku arkay haweeney fuushan bahal casaan ah oo leh toddoba madax iyo toban gees, oo cinwaanno cay ah ku qoran yihiin.⁴ Naagtii waxay xidhnayd dhar guduudan iyo casaan ah, waxayna ku qurxnayd dahab, jawharad iyo luul, waxayna haysatay koob khamri ah oo dahab ah oo ay ka buuxaan wasakhda nacasnimada ah ee dhillanimadeeda;⁵ **Waxaa fooddeeda ku qornaa magac, magac qarsoon: 'Baabiloon Weyn, hooyada dhillooyinka oo dhan iyo dhaqamada wasakhda ah oo dhan ee dhulka.'** ⁶Waxaan arkay iyadoo sakhraansan, oo ku sakhraansan dhiigga quduusiinta, iyo dhiigga shuhadada Ciise; markii aan arkayna, aad baan u wareeray. (Muujintii 17:1-6, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

⁹Tani waxay u baahan tahay caqli badan. **Toddobo madax waa toddobada buurood**, oo ay haweeneydu ku fadhido...¹⁸ Naagtii aad aragtay waa **magaalada weyn** oo leh amar ka sarreeya dhammaan taliyayaasha dhulka.' (Muujintii 17:9,18, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

¹Intaas ka dib, waxaan arkay malaa'ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo amar weyn la siiyay; dhulkuna wuxuu la iftiimay ammaantiisa.² Isagoo codkiisa ugu sarreeya ku qaylinaya, 'Baabiloon way dhacday, **Baabuloontii Weynayd** way dhacday, waxayna noqotay hoyga shaydaanka iyo hoy u ah ruux kasta oo xun iyo shimbir kasta oo wasakh ah oo nacda.³ Quruumuhu waxay ku cabbeen khamrigii dhillanimada iyada, oo boqor kasta oo dunida joogaa wuu ka dhillaystay iyada, oo baayacmushtari kastana wuxuu ku taajiray xumaanteeda.⁴ Cod kale ayaa samada ka soo yeedhay; Waxaan maqlay isagoo leh, '**Dadkaygow, ka soo baxa iyada, si aydaan dembiyadeeda ula wadaagin oo aydaan u yeelan belaayooyin isku mid ah oo aad u adkaysataan.**' ⁵Dembigeedu wuxuu gaaray cirka, Ilaahayna wuxuu maskaxda ku hayaa dembiyadeeda: ula dhaqan sida ay ula dhaqantay dadka kale.⁶ Waa in la siiyaa labanlaab lacagtii ay qaadatay. Waa inay haysataa koob

labanlaab ah oo isku darka ah.⁷Mid kasta oo ka mid ah bandhigyadeeda iyo damaashaadkeeda waxaa la mid ah jirdil ama xanuun. Waxaan ahay boqorad, ayay u malaynaysaa; ma ihi carmal mana garan doono murugada.⁸Taas awgeed, maalin keliya, belaayooyinku way ku soo degi doonaan: cudur iyo baroor iyo abaar. Dhulkay ku gubi doontaa. Rabbiga Ilaaha ah oo iyada xukumay waa xoog badan yahay.⁹Waxaa jiri doona baroor iyo oohin ay u samayn doonaan boqorrada dunida oo la dhillaystay oo la socday morgies. Waxay arkayaan qiiqa oo gubanaya, (Muujintii 18:1-9, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

Kitaabka Quduuska ah ee Sekaryaah, wuxuu ka digayaa Baabuloon soo socota wuxuuna muujinayaa in midnimada saxda ah aysan dhici doonin ilaa Ciise soo laabto ka dib:

¹⁰Iska jir! Iska jir! Ka carara dhulka woqooyi -- Rabbigu wuxuu leeyahay - waayo, waxaan idinku kala firdhiyey afarta dabaylood ee samada -- Rabbigu wuxuu leeyahay.¹¹Iska jir! Baxso, **Siyoon, hadda la nool gabadha Baabuloon!**

¹²Waayo, Rabbiga Sabaoth ayaa sidaas leh, tan iyo markii Ammaantu u xilsaartay

aniga, quruumihii ku dhacay, 'Ku alla kii ku taabtaa wuxuu taabtaa inankayga isha.¹³Haddaba bal eeg, gacantayda ayaan ku kor ruxayaa, oo waxaa dhici doona kuwa ay addoonsadeen. Markaas waad ogaan doontaa in Rabbiga Saba'ood uu i soo diray!¹⁴Gabay, farxad, gabadhii Siyoon, waayo, hadda waan kuu imanayaa inaan kula noolaado - Rabbigu wuu leeyahay!¹⁵Oo maalintaas quruumo badan ayaa u soo jeesan doona Rabbiga. Haa, waxay noqon doonaan dadkiisa, oo way kula degganaan doonaan. Markaas waxaad ogaan doontaa in Rabbiga Saba'ood uu ii soo diray!¹⁶Rabbigu wuxuu dalka Yahuudah la wareegi doonaa, qaybtiisa dhulka quduuska ah, oo mar kale Yeruusaalem ayuu ka dhigi doonaa mid uu isagu doorto. (Sekaryaah 2:10-16, NJB Kitaabka Qudduuska ah; xusuusnow gudaha KJV/NKJV Nuqullada Kitaabka Qudduuska ah aayadaha waxaa loo taxay Sekaryaah 2:6-12)

In kasta oo iskaashiga arrimo gaar ah uu wanaagsanaan karo, haddana dhinacyada dhaqdhaqaaqyada diimeed iyo kuwa diimeed ee Qaramada Midoobay, Vatican-ka, Protestant-ka badan, iyo hoggaamiyeyasha Bariga Orthodox-ka ayaa si cad u cambaareeyay Kitaabka Quduuska ah mana aha in la dhiirrigeliyo. Ciise wuxuu ka digay kuwa sheeganaya inay raacaan Isaga oo "khiyaanayn doona dad badan" (Matayos 24:4-5). Ecumenism badan wuxuu la xiriiraa furitaanka shaabadda koowaad ee Muujintii 6:1-2, oo sidoo kale loo yaqaan "fardaha cad" ee Muujintii (oo aan ahayn Ciise) iyo dhillada Muujintii 17.

Sida Sakariyas, Rasuul Bawlos wuxuu sidoo kale baray in midnimada runta ah ee iimaanku aysan dhici doonin ilaa Ciise soo laabto ka dib:

¹³Ilaa aan dhammaanteen gaarno midnimo iimaan iyo aqoon Wiilka Ilaah oo aan ka dhigno Ninka qumman, oo si buuxda u bislaada buuxnaanta Masiixa laftiisa. (Efesos 4:13, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

Kuwa aaminsan midnimadani waxay timaadaa ka hor soo laabashada Ciise way qaldan yihiin. Dhab ahaantii, marka Ciise soo laabto, waa inuu burburiyaa midnimada quruumaha ka soo horjeeda isaga:

^{11:15}Markaasaa malaa'igtii toddobaad buunkeedii afuufay, waxaana samada laga maqlay codad qaylinaya, oo leh, Boqortooyadii dunidu waxay noqotay boqortooyadii Rabbigeenna iyo Masiixiisa, oo isaguna wuu talin doonaa weligiis iyo weligiis.¹⁶Afar iyo labaatankii oday, oo hortooda ku fadhiistay Ilaah, ayaa sujuuday oo dhulka taabtay iyagoo wejiga Ilaah caabudaya.¹⁷Iyadoo erayadan leh, 'Waxaan kuugu mahad naqaynaa, Rabbiga Ilaaha Qaadirka ah, kan jira, kan jiray, inaad qaadatay xooggaaga weyn oo aad bilowday boqortooyadaada.¹⁸Quruumihii way buuqeen, oo hadda waa wakhtigii ciqaabtaada, iyo in kuwii dhintay la xukumo, iyo nebiyada addoommadaada ah, iyo quduusiinta, iyo kuwa magacaaga ka cabsada, yaryar iyo waaweynba, la abaalmariyo. Waxaa yimid wakhtigii la baabbi'in lahaa kuwa dhulka baabbi'inaya.' (Muujintii 11:15-18, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

^{19:6}Oo waxaan maqlay wax u eg codad dad badan, sida codka badda ama codka weyn ee onkodka, oo ku jawaabaya, 'Halleeluya! Boqortooyadii Rabbiga Ilaaheenna Qaadirka ah way bilaabatay;...¹⁹Dabadeed waxaan arkay bahalkii, oo ay weheliyaan boqorradii dhulka oo dhan iyo ciidankoodii, oo isu soo ururay si ay ula dagaallamaan fuushanaha iyo ciidankiisii.²⁰Laakiin bahalkii waa la xiray, isaga iyo nebigii beenta ahaa ee mucjisooyinka u sameeyay bahalka, iyagana way khiyaaneeyeen kuwii aqbalay calaamadda bahalka iyo kuwii caabuday taalladiisa. Labadan waxaa lagu tuuray iyagoo nool harada dabka ah ee baaruuddu gubanayso.²¹Inta kale oo dhan waxaa lagu dilay seeftii fuushanka ahayd oo afkiisa ka soo baxday, shimbirihii oo dhammuna waxay ku dhergeen hilibkoodii...^{20:4}Markaasaan arkay carshiyo, oo ay ku fadhiisteen, oo waxaa dushooda la siiyey awood ay ku xukumaan. Waxaan arkay nafaha kuwii madaxa laga jaray oo dhan oo markhaati u ahaa Ciise iyo wacdigii ereyga Ilaah, iyo kuwii diiday inay caabudaan bahalkii ama taallodiisii oo aan aqbalin calaamadda wejiga ama gacmaha ku taal; way soo noolaadeen oo waxay la xukumeen Masiixa kun sannadood. (Muujintii 19:6,19-21; 20:4, NJB Kitaabka Qudduuska ah)

Ogsoonow in Ciise uu burburin doono ciidamada adduunka oo midaysan isaga. Dabadeed isaga iyo quduusiinta sarakicidda ugu horreysa ayaa xukumi doona. Waa markaas marka ay jiri doonto midnimo sax ah oo iimaanka ah. Nasiib darro, dad badan ayaa dhegaysan doona adeegayaal been abuur ah oo u muuqda kuwo wanaagsan, laakiin aan ahayn, sida Rasuul Bawlos uu ka digay (2 Korintos 11:14-15). Haddii dad badan ay si dhab ah u fahmi lahaayeen Kitaabka Quduuska ah iyo injiilka Boqortooyada Ilaah, dad yar ayaa la dagaallami lahaa Ciise marka uu soo laabto.

7. Maxaa Boqortooyada Ilaah u tahay Xalka?

Inkasta oo aadanuhu ay jecel yihiin inay u maleeyaan inaan aad u caqli badan nahay, haddana waxaa jira xad u gaar ah fahamkeenna, haddana "fahamka Ilaah waa mid aan dhammaad lahayn" (Sabuuradii 147:5).

Taasi waa sababta ay u qaadan doonto faragelinta Eebbe si loo hagaajiyo meerahan.

In kasta oo dad badan ay aaminsan yihiin Ilaah, haddana inta badan aadanuhu ma rabaan inay sameeyaan waxa uu leeyahay oo ay u noolaadaan sida uu runtii u farayo. Fiiro gaar ah u yeelo kuwa soo socda:

⁸Nin yahow, wuxuu ku tusay waxa wanaagsan; Oo maxaa Rabbigu kaa doonayaa inaad caddaalad samayso, inaad naxariis jeclaato, oo aad si hoosaysa Ilaahaaga ula socoto? (Miikaah 6:8)

In si is-hoosaysiin leh loola socdo Ilaah ma aha wax aadanuhu runtii diyaar u ahaayeen inay sameeyaan. Laga soo bilaabo wakhtigii Aadan iyo Xaawo (Bilowgii 3:1-6), aadanuhu waxay doorteen inay ku tiirsanaadaan naftooda iyo mudnaantooda, oo ka sarreeya kuwa Ilaah, inkastoo amarradiisa (Baxniintii 20:3-17).

Kitaabka Maahmaahyadu wuxuu barayaa:

⁵Qalbigaaga oo dhan Rabbiga ku kalsoonow, Oo ha ku tiirsanaan waxgarashadaada;⁶Jidadkaaga oo dhan ku qiro isaga, Oo isaguna waddooyinkaaga ayuu ku hagi doonaa.⁷Ha isku caqli badnayn; Rabbiga ka cabso oo sharka ka fogow. (Maahmaahyadii 3:5-7)

Haddana, dadka badankiisu si dhab ah uguma kalsoonaan doonaan Ilaah qalbigooda oo dhan ama ma sugi doonaan inuu tallaabooyinkooda hago. Dad badan ayaa sheegaya inay samayn doonaan waxa Ilaah doonayo, laakiin ma sameeyaan. Aadanuhu waxaa khiyaaneeyey Shaydaan (Muujintii 12:9) waxayna ku dhaceen damaca adduunka iyo 'kibirka nolosha' (1 Yooxanaa 2:16).

Sidaa darteed, dad badan ayaa la yimid dhaqankooda diimeed iyo dowlado cilmaani ah sababtoo ah waxay u maleynayaan inay si fiican u yaqaaniin. Si

kastaba ha ahaatee, ma sameeyaan (cf. Yeremyaah 10:23) mana toobad keenaan inta badan.

Taasi waa sababta aadanuhu ugu baahan yahay Boqortooyada Ilaah (cf. Matayos 24:21-22).

Ka Fiirso Baybalka

Mid ka mid ah taxanihii ugu caansanaa ee Ciise bixiyay waxay ahaayeen barakooyinkii uu ku bixiyay Khudbaddiisii Buur Saytuun.

U fiirso qaar ka mid ah wuxuu yidhi:

³"Waxaa barakaysan masaakiinta ruuxa ku jirta, waayo, boqortooyada jannada iyagaa leh."⁴Waxaa barakaysan kuwa barooranaya, waayo, waa la qalbi qaboojin doonaa.⁵Waxaa barakaysan kuwa camalka qabow, Waayo, dhulka ayay dhaxli doonaan.⁶Waxaa barakaysan kuwa gaajaysan oo u harraadsan xaqnimada, waayo, way dhergi doonaan.⁷Waxaa barakaysan kuwa naxariista leh, waayo, way u naxariisan doonaan.⁸Waxaa barakaysan kuwa qalbiga ka daahirsan, waayo, Ilaah bay arki doonaan.⁹Waxaa barakaysan kuwa nabadda sameeya, waayo, waxaa loogu yeedhi doonaa wiilashii Ilaah.¹⁰Waxaa barakaysan kuwa xaqnimada aawadeed loo silciyo, waayo, boqortooyada jannada iyagaa leh. (Matayos 5:3-10)

Waxay ku jirtaa Boqortooyada Ilaah (cf. Markos 4:30-31), oo badanaa loogu yeero Boqortooyada jannada sida uu Matayos u sheegay (cf. Matayos 13:31), halkaas oo ballanqaadyadan barakeysan lagu fulin doono. Waa Boqortooyada Ilaah in ballanka la fulin doono si kuwa camalka qabow ay u dhaxlaan dhulka, kuwa daahirka ahna ay u arkaan Ilaah. Sug warka wanaagsan ee barakooyinka ku jira Boqortooyada Ilaah!

Waddooyinka Ilaahay waa Sax

Runtu waxay tahay in Ilaah yahay jacayl (1 Yooxanaa 4:8,16) oo Ilaahna ma aha danayste. Shuruucda Ilaahay waxay muujinayaan jacayl loo qabo Ilaah iyo jacayl loo qabo deriskeenna (Markos 12:29-31; Yacquub 2:8-11).

Hababka adduunku waa danayste waxayna ku dhammaadaan dhimasho (Rooma 8:6).

Fiiro gaar ah u yeelo in Kitaabka Qudduuska ahi uu muujinayo in Masiixiyiinta dhabta ahi ay dhawraan amarrada:

¹Qof kasta oo rumaysta in Ciise yahay Masiixa wuxuu ka dhashay Ilaah, qof kasta oo jecel kan dhalayna wuxuu jecel yahay kan isaga ka dhashay.²Tan ayaynu ku garanaynaa inaynu carruurta Ilaah jecelnahay, marka aynu Ilaah jecelnahay oo aynu amarradiisa ilaalino.³Waayo, kanu waa jacaylka Ilaah, kaasoo ah inaynu amarradiisa xajinno. Oo qaynuunnadiisuna ma cusla. (1 Yooxanaa 5:1-3)

Dhammaan "amarrada Ilaah waa xaqnimo" (Sabuurradii 119:172). Jidadkiisu waa saafi (1 Tiitos 1:15). Nasiib darro, dad badan ayaa aqbalay noocyo kala duwan oo "sharci-darro" ah mana garanayaan in Ciise uusan u iman inuu baabi'iyoo sharciga ama nebiyada, laakiin uu fuliyo (Matayos 5:17), iyagoo sharraxaya macnahooda dhabta ah iyo ballaarinta wixii dad badan u maleeyeen (tusaale ahaan Matayos 5:21-28). Ciise wuxuu baray in "mid kasta oo sameeya oo bara, waxaa loogu yeeri doonaa mid weyn boqortooyada jannada" (Matayos 5:19) (ereyada 'Boqortooyada Ilaah' iyo 'boqortooyada jannada' waa la is beddeli karaa).

Kitaabka Qudduuska ah wuxuu barayaa in iimaanka aan shuqullada lahayn uu dhintay (Yacquub 2:17). Dad badan ayaa sheeganaya inay raacaan Ciise, laakiin si dhab ah uma rumaysan doonaan waxbaristiisa (Matayos 7:21-23) mana ku dayan doonaan isaga sida ay ahayd (cf. 1 Korintos 11:1). "Dembigu waa xadgudubka sharciga" (1 Yooxanaa 3:4, KJV Kitaabka Qudduuska ah) dhammaantoodna way dembaabeen (Rooma 3:23). Si kastaba ha ahaatee, Kitaabka Qudduuska ah wuxuu muujinayaa in naxariistu ay ka adkaan doonto xukunka (Yacquub 2:13) maadaama Ilaah runtii uu qorshe u leeyahay dhammaan (cf. Luukos 3:6).

Xalalka aadanaha, marka laga reebo siyaabaha Ilaah, ma shaqeyn doonaan. Boqortooyada kunka sano, Ciise wuxuu ku xukumi doonaa "ul bir ah" (Muujintii 19:15), wanaagguna wuu jiri doonaa marka dadku ay ku noolaadaan jidka Ilaah. **Dhibaatooyinka adduunka oo dhan way jiraan**

sababtoo ah bulshooyinka adduunkan waxay diidaan inay adeecaan Ilaahay iyo sharcigiisa. Taariikhdu waxay muujinaysaa in aadanuhu uusan awood u lahayn xallinta dhibaatooyinka bulshada:

⁶Waayo, in jidhka laga fikiro waa dhimasho, laakiin in ruuxa laga fikiro waa nolol iyo nabad.⁷Maxaa yeelay, maanka jidhku waa cadow Ilaah; waayo, sharciga Ilaah kuma hoos jiro, mana hoos geli karo.⁸Haddaba kuwa jidhka ku jira ma farxi karaan Ilaah. (Rooma 8:6-8)

Masiixiyiintu waa inay diiradda saaraan ruuxiga, ka dib toobadkeenka iyo baabtiiska waxaa la siiyaa Ruuxa Ilaah si uu sidaas u sameeyo wakhtigan (Rooma 8:9), inkastoo daciifnimadeenna shaqsiyeed:

²⁶Waayo, walaalayaalow, waad aragtaan in laydiinku yeedhay, in aan la yeedhin dad badan oo xigmad leh xagga jidhka, ama kuwo badan oo xoog leh, ama kuwo badan oo sharaf leh.²⁷Laakiin Ilaah wuxuu doortay waxyaalaha nacasnimada ah ee dunida inuu ceebeeyo kuwa caqliga leh, oo Ilaahna wuxuu doortay waxyaalaha daciifka ah ee dunida inuu ceebeeyo kuwa xoogga badan.²⁸Waxyaalaha hoose ee dunida iyo waxyaalaha la quudhsado, Ilaah baa doortay, iyo waxyaalaha aan ahayn, inuu waxyaalaha jira wax aan waxba tarayn ka dhigo.²⁹Si aan jidhku ugu faanin hortiisa.³⁰Laakiin isaga xaggiisaad ku jirtaan Ciise Masiix, kan inoo noqday xigmad xagga Ilaah - iyo xaqnimo iyo quduusnaan iyo madaxfurasho -³¹in, sida qoran, "Kii faanaa, Rabbiga ha ku faano." (1 Korintos 1:26-31)

Masiixiyiintu waa inay ku faanaan qorshaha Ilaah! Waxaan hadda ku soconnaa iimaan (2 Korintos 5:7), annagoo kor ka fiirinayna (Kolosay 3:2) iimaan (Cibraaniyada 11:6). Waxaan ku barakayn doonnaa ilaalinta amarrada Ilaah (Muujintii 22:14).

Maxaa Injiilka Boqortooyada Ilaah loogu sheegay?

Dadka Protestant-ka ah waxay u muuqdaan inay dareemaan marka ay aqbalaan Ciise badbaadiye ahaan, inay raadsadeen Boqortooyada Ilaah. Katooliga Roomaanka waxay aaminsan yihiin in kuwa la baabtiisay, xitaa

markay dhallaanka ahaayeen, ay kaniisaddooda u galeen sidii boqortooyo. Katooliga Roomaanka iyo Bariga Orthodox-ka waxay u janjeeraan inay u maleeyaan in iyagoo adeegsanaya karaamada, iwm., ay raadinayaan boqortooyada Ilaah. Iyadoo Masiixiyiinta la baabtiisayo, dadka Giriigga iyo Roomaanka-Borotastanka ah waxay u janjeeraan inay eegaan adduunka si ay u xalliyaan dhibaatooyinka aadanaha. Waxay u janjeeraan inay diiradda saaraan dhulka (cf. Rooma 8:6-8).

Marka hore raadinta Boqortooyada Ilaah (Matayos 6:33) waa in ay noqoto yool nololeed oo ay Masiixiyiintu leeyihiin. Hadafku, maaha in dunida laga raadiyo xalal, laakiin waa in loo eego Ilaah iyo jidadkiisa. Warka wanaagsan ee Boqortooyada Ilaah wuxuu beddelaa nolosheenna.

Kitaabka Quduuska ah wuxuu sheegayaa in Masiixiyiintu ay la xukumi doonaan Ciise, laakiin ma ogtahay in taasi ay ka dhigan tahay in Masiixiyiinta dhabta ahi ay dhab ahaantii xukumi doonaan magaalooyinka? Ciise wuxuu baray:

¹²"Nin sharaf leh ayaa dal fog u baxay inuu boqortooyo helo oo uu soo laabto."¹³Markaasuu u yeedhay toban addoon oo ka mid ah, oo wuxuu u dhiibay toban mina, oo ku yidhi, Ku ganacsan ilaa aan imaado.¹⁴Laakiin dadkiisii way necbaa, oo waxay ka daba direen ergo, iyagoo leh, Ninkan nooma talin doono inuu na xukumo.

¹⁵"Oo sidaasay noqotay markuu soo laabtay, isagoo helay

Boqortooyadii, ayuu haddana amray addoommadaas uu lacagta u dhiibay in loo yeedho, si uu u ogaado inta qof kastaa ka faa'iiday ganacsiga.¹⁶Markaasaa kii hore yimid oo ku yidhi, Sayidow, minahaagii wuxuu ka faa'iiday toban mina.¹⁷Markaasuu ku yidhi, Si wanaagsan baad yeeshay, addoon yahow wanaagsan; waayo, wax yar ayaad aamin ku ahayd, toban magaalo u sarree.¹⁸Markaasaa kii labaad yimid, oo wuxuu ku yidhi, Sayidow, minahaagii wuxuu ka faa'iiday shan mina.¹⁹Sidoo kale wuxuu ku yidhi, Adiguna shan magaalo u sarree. (Luukos 19:12-19)

Ku kalsoonow waxa yar ee aad hadda haysato. Masiixiyiintu waxay heli doonaan fursad ay ku xukumaan magaalooyinka dhabta ah, boqortooyo

dhah ah. Ciise wuxuu kaloo yiri, "Abaalgudkaygu anigaa iska leh, inaan mid walba siiyo sida shuqulkiisu yahay" (Muujintii 22:12). Ilaah wuxuu leeyahay qorshe (Ayuub 14:15) iyo meel (Yooxanaa 14:2) kuwa si dhab ah uga jawaabi doona isaga (Yooxanaa 6:44; Muujintii 17:14). Boqortooyada Ilaah waa mid dhab ah oo waad ka mid noqon kartaa!

Bilowgii 2016, joornaalka Sayniska wuxuu lahaa maqaal cinwaankiisu ahaa "Awoodda dadweynaha" oo tilmaamay in sirtoonka macmalka ah iyo ururinta macluumaadka dadweynaha ay xallin karaan "dhibaatooyinka xunxun" ee wajahaya aadanaha. Haddana, maqaalku wuu ku guuldareystay inuu fahmo waxa sharku yahay, iska daa sida loo xalliyo. Soo ifbixii dambe ee barnaamijyada sirtoonka macmalka ah hubaal ma xallin dhibaatooyinka adduunka.

Iskaashiga, marka laga reebo raacitaanka waddooyinka runta ah ee Ilaah, wuxuu ku dhow yahay inuu fashilmo qarnigii 21aad sidii uu dib ugu soo laabtay daadkii weynaa markii aadanuhu iska kaashaday dhismaha Munaaraddii Baabel ee fashilantay (Bilowgii 11:1-9).

Dhibaatooyinka adduunka ka jira, meelaha sida Bariga Dhexe (inkastoo faa'iidooyinka waqtiga la filayo, tusaale ahaan Daanyeel 9:27a; 1 Tesaloniika 5:3), ma xallin doonaan aadanaha—waxaan u baahanahay nabadda Boqortooyada Ilaah (Rooma 14:17).

Dhibaatooyinka argagixisada caalamiga ah, inkastoo la filayo faa'iidooyin, laguma xallin doono (cf. Yexesqeel 21:12) iyadoo lagu khiyaaneeyey Qaramada Midoobay (cf. Muujintii 12:9)—waxaan u baahanahay farxadda iyo raaxada Boqortooyada Ilaah.

Dhibaatooyinka deegaanka laguma xallin doono iskaashi caalami ah, maadaama quruumaha adduunku ay gacan ka geysan doonaan burburinta dhulka (Muujintii 11:18), laakiin waxaa xallin doona Boqortooyada Ilaah.

Arrimaha ku saabsan sinada galmada, ilmo soo rididda, iyo iibinta qaybaha jidhka aadanaha laguma xallin doono Mareykanka (fiiri Muujintii 18:13), laakiin waxaa xallin doona Boqortooyada Ilaah.

Deynta baaxadda leh ee Mareykanka, Boqortooyada Ingiriiska, iyo dalal kale oo badan ay haystaan laguma xallin doono dilaaliin caalami ah, laakiin

ugu dambeyntii (ka dib burburka sida ku cad Xabaquuq 2:6-8) Boqortooyada Ilaah.

Jaahilnimada iyo waxbarashada khaldan ma xallin doonaan Qaramada Midoobay—waxaan u baahanahay Boqortooyada Ilaah. Khilaafka diimeed si dhab ah looguma xallin doono dhaqdhaqaaq diimeed oo isku dhafan oo isku raacsan badbaadada marka laga reebo Ciise runta ah ee Kitaabka Quduuska ah. Dembigu waa DHIBAATADA adduunka, taas awgeedna, waxaan u baahanahay allabarigii Ciise iyo soo laabashadiisa Boqortooyada Ilaah. Sayniska caafimaadka casriga ah ma haysto dhammaan jawaabaha caafimaadka aadanaha—waxaan u baahanahay Boqortooyada Ilaah.

Arrimaha gaajada laguma xallin doono noolaha hidde-sidaha wax laga beddelay kuwaas oo qaybo ka mid ah adduunka gelinaya khatar macaluul ah sababtoo ah yaraanta dalagga oo aad u badan - waxaan u baahanahay Boqortooyada Ilaah.

Saboolnimada ba'an ee ka jirta qaybo ka mid ah Afrika, Aasiya, iyo meelo kale, iyadoo ka faa'iideysanaysa waqti ka dambeeya wakhtiga 'Baabiloon' (fiiri Muujintii 18:1-19), ma xallin doonto dhibaataada saboolnimada - waxaan u baahanahay Boqortooyada Ilaah. Fikradda ah, marka laga reebo Ciise, aadanuhu waxay keeni karaan 'casrigan sharka leh' ee hadda jira waa injiil been ah (Galatiya 1:3-10). Waxaan u baahanahay Boqortooyada Ilaah.

Marxaladda kunka sano ee Boqortooyada Ilaah waa boqortooyo dhab ah oo laga dhisi doono dhulka. Waxay ku salaysnaan doontaa sharciyada jacaylka Ilaah iyo Ilaah jacayl leh oo ah hoggaamiye. Quduusiinta ayaa la talin doona Masiixa kun sano (Muujintii 5:10; 20:4-6). Boqortooyadani waxay ku jiri doontaa kuwa runtii ku jira Kaniisadda Ilaah, laakiin ma jiro qoraal qoran oo sheegaya in Boqortooyada Ilaah ay dhab ahaantii tahay Kaniisadda (Katooliga Roomaanka ama si kale). Kaniisadda Rooma waxay ka soo horjeedsatay waxbaridda kunka sano, ka dibna waxay si xoog leh uga soo horjeedsan doontaa farriinta injiilka Kitaabka Quduuska ah markaan u dhowaanno dhammaadka. Tani waxay u badan tahay inay heli doonto baahin warbaahineed oo muhiim ah oo gacan ka geysan karta fulinta Matayos 24:14.

Marxaladda ugu dambaysa, Boqortooyada Ilaah waxay ku jiri doontaa "Yeruusaalem cusub, oo samada ka soo degaysa xagga Ilaah" (Muujintii 21:2) oo kororkeedana dhammaad ma yeelan doono. Xaqdarro dambe ma jiri doonto, murugo dambe ma jiri doonto, dhimasho dambe ma jiri doonto.

Wacdinta iyo fahamka injiilka Boqortooyada Ilaah waa mawduuc muhiim ah oo Kitaabka Quduuska ah. Qorayaasha Axdiga Hore waxay wax ka barten. Ciise, Bawlos, iyo Yooxanaa waxay wax ka barten. Khudbaddii ugu da'da weynayd ee 'Masiixiga' ee ka badbaaday Axdiga Cusub waxay wax ka barten. Hogaamiyeyasha Masiixiyiinta ee qarnigii labaad ee hore, sida Polycarp iyo Melito, ayaa wax ka barnay. Annaga oo ku jirna Axdiga Hore, waxaan wax ka barnay Axdiga Hore. Kaniisadda sii socota ee Ilaah Maanta ka baro. Xusuusnow in Boqortooyada Ilaah ay tahay mowduucii ugu horreeyay ee Kitaabka Qudduuska ah uu muujinayo in Ciise uu ka wacdiyey (Markos 1:14-15). Waxay sidoo kale ahayd waxa uu ka wacdiyey sarakiciddiisii ka dib (Falimaha Rasuullada 1:3) - waana wax ay Masiixiyiintu marka hore raadiyaan (Matayos 6:33).

Injiilku kuma saabsana oo keliya nolosha iyo dhimashada Ciise. Xoogga injiilka uu Ciise iyo raacayaashiisu bareen wuxuu ahaa Boqortooyada Ilaah ee soo socota. Injiilka boqortooyadiisu wuxuu ka kooban yahay badbaadada Masiixa, laakiin sidoo kale wuxuu ka kooban yahay baridda dhammaadka dowladaha aadanaha (Muujintii 11:15).

Xusuusnow, Ciise wuxuu baray in dhammaadku uusan iman doonin ilaa ka dib marka injiilka boqortooyada lagu wacdiyo adduunka si uu markhaati uga noqdo dhammaan quruumaha (Matayos 24:14). Wacdintaasina hadda way socotaa. Ma jeclaan lahayd inaad qayb ka noqoto taageeridda shaqadaas kama dambaysta ah ee wakhtiga dhammaadka ah?

Warka wanaagsani waa taas **Boqortooyada Ilaah waa xalka dhibaatooyinka haysta aadanaha**. Haddana, badankoodu MA rabaan inay taageeraan, mana maqlaan, mana rabaan inay rumaystaan runta ku jirta. Boqortooyada Ilaahay waa weligeed (Matayos 6:13), halka "adduunkani uu dhammaanayo" (1 Korintos 7:31).

Ku dhawaaqidda injiilka runta ah ee Boqortooyada Ilaah waa wax aan ku jirno Kaniisadda sii socota ee Ilaah Runtii waa kuwo dhab ah. Waxaan ku

dadaalnaa inaan barno wax kasta oo Kitaabka Quduuska ah bara (Matayos 28:19-20), oo ay ku jirto Boqortooyada Ilaah (Matayos 24:14). Inta aan sugayno boqortooyadaas, waxaan u baahanahay inaan baranno oo aan raacno siyaabaha Ilaah oo aan qalbi qaboojinno kuwa kale ee doonaya inay runta rumaystaan.

Miyaanay ahayn inaad taageerto ku dhawaaqidda injiilka Boqortooyada Ilaah ee soo socota? Ma rumaysan doontaa injiilka Boqortooyada Ilaah?

Kaniisadda sii socota ee Ilaah

Boostada loogu talagalay Kaniisadda sii socota ee Ilaah (Continuing Church of God) gudaha Mareykanka waxaa loo diri karaa: 917 W. Grand Avenue, Unit 109, Grover Beach, California, 93433 USA; website-ka www.cco.org.

Continuing Church of God Mareegaha Internetka (CCOG)

[CCOG.ASIA](#) Boggan wuxuu diiradda saarayaa Aasiya.

[CCOG.IN](#) Boggan waxaa loogu talagalay kuwa dhaxalka Hindiya.

[CCOG.EU](#) Mareegtan waxaa loogu talagalay Yurub.

[CCOG.NZ](#) Boggan waxaa loogu talagalay New Zealand iyo kuwa kale ee asal ahaan ka soo jeeda Ingiriiska.

[CCOG.ORG](#) Kani waa website-ka ugu muhiimsan ee shirkadda Sii Socota Kaniisadda Ilaah. Waxay u adeegtaa dadka ku nool qaaradaha oo dhan. Waxay ka kooban tahay maqaallo, xiriiriyeyaal, iyo fiidiyowyo.

[CCOGCANADA.CA](#) Boggan waxaa loogu talagalay kuwa Kanada.

[CCOGAfrica.ORG](#) Boggan waxaa loogu talagalay kuwa ku nool Afrika.

[CDLIDD.ES](#) Kani waa bogga internetka ee luqadda Isbaanishka Kaniisadda sii socota ee Ilaah.

[PNIND.PH](#) Kani waa bogga internetka ee Filibiin Sii Socota Kaniisadda Ilaah. Waxay leedahay macluumaad ku qoran Ingiriisi iyo Tagalog.

Mareegaha Wararka iyo Taariikhda

[COGWRITER.COM](#) Mareegtan internetka ah waa aalad weyn oo lagu faafiyo wararka, caqiidada, maqaallada taariikhiga ah, fiidiyowiyada, iyo cusbooneysiinta nebiyada.

[CHURCHHISTORYBOOK.COM](#) Kani waa degel si fudud loo xasuusan karo oo leh maqaallo iyo macluumaad ku saabsan taariikhda kaniisadda.

[BIBLENEWSPROPHECY.NET](#) Kani waa bog internet oo raadiyo ah oo ku qoran Ingiriis kaas oo ka hadlaya wararka iyo mowduucyada kitaabiga ah. [BNPI.NET](#) waxay leedahay luqado badan.

YouTube & BitChute Kanaallada Fiidiyowga ee Khudbadaha & Khudbadaha

BibleNewsProphecy kanaalka. Muuqaalada khudbadaha ee CCOG.

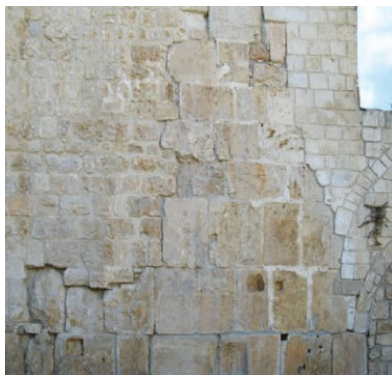
CCOGAfrica kanaalka. Farriimaha CCOG ee ku qoran luqadaha Afrika.

CCOG Animations kanaalka lagu baro dhinacyada caqiidooyinka Masiixiga.

CDLIDDSermones kanaalka wuxuu leeyahay farriimo ku qoran luqadda Isbaanishka.

ContinuingCOG kanaalka. Khudbadaha fiidiyowga ee CCOG.

Sawirku wuxuu hoos ka muujinayaa qaar ka mid ah lebenkii yaraa ee haray (oo lagu daray qaar dambe) dhisme ku yaal Yerusaaalem oo mararka qaar loo yaqaan Cenacle, laakiin si fiican loogu tilmaamay Kaniisadda Ilaah ee ku taal Buurta Galbeed ee Yerusaaalem (oo hadda loo yaqaan Buurta Siyoon):

Tan waxaa la rumeysan yahay inay ahayd goobtii laga yaabo inay ahayd dhismaha kaniisadda Masiixiga ee ugu horreysay ee dhacday. Dhisme lagu wacdin lahaa 'Injiilka Boqortooyada Ilaah' ee Ciise. Kani wuxuu ahaa dhisme ku yaal Yerusaaalem oo baray Injiilka Boqortooyada Ilaah.

Sababtaas aawadeed ayaan sidoo kale Ilaah ugu mahadnaqaynaa si aan joogsi lahayn, maxaa yeelay... walaalayaalow, idinku waxaad noqoteen kuwo raacaya kiniisadaha Ilaah ee Yahuudiya ku jira oo ku jira Ciise Masiix. (1 Tesaloniika 2:13-14)

Ku dadaala iimaankii mar keliya loo dhiibay quduusiinta. (Yuudas 3)

Ciise wuxuu ku yidhi, "Waa inaan magaalooyinka kale ku wacdiyo boqortooyada Ilaah, maxaa yeelay sababtaas aawadeed ayaa la ii soo diray." (Luukos 4:43)

Laakiin doondoona boqortooyada Ilaah, oo waxaas oo dhan waa laydinku dari doonaa. Ha cabsanina, ido yahow, waayo, Aabbihii waxaa ku farxa inuu boqortooyada idin siiyo. (Luukos 12:31-32)

Injiilkan boqortooyadana waxaa lagu wacdiyi doonaa adduunka oo dhan inuu marag u noqdo quruumaha oo dhan, dabadeedna dhammaadku wuu iman doonaa. (Matayos 24:14)